489

DE TRACTANDIS IN CONCILIO OECV-MENICO, ET QVALITER, & in quem finem Patres ea diſſerere conueniat,

F. IOANNIS ANTONII DELPHINI LI-BELLVS.

Colleg. Rom. Soc. Iesu

Bibliot. Secr.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

R O M AE.
Alexius Laurentianus Almæ Vrbis Studij Bidellus impreſſit. Anno Salutis. MDLXI.

13 5 B 17

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISS.

D. D. Rodulpho Pío Epõ *Portuenſi S. R. E. Cardinali* DE CARPO.

IOANNES ANTONIVS DELPHINVS A' *Caſali maiore, Vicarius Generalis Apoſtolicus Ordinis Conuentualium S. Franciſci.* S. P. D.

CVM *literas tuas accepiſſem Rodulphe Pie, Clariſſime vir, & Cardinalis Ampliſſime in Pedemontana prouincia, quibus nomine Sanctiſſimi Domini, ac Patris omnium Chriſtianorum hominum Papæ, iubebas, ut prætermiſſis omnibus ad miniſterium meum, & ad præfecturam generalem, qua mandato Pontificio in toto minorum Conuentualium ordine fungor hoc tempore, ſpectantibus negotijs, Romam quamprimùm proficiſcerer: vehementi gaudio ſum affectus. incredibili enim ſpe, qua multis ante annis decideram, ſingulari alacritate quadam erigebar, ac ſperare cœpi fore, ut per Concilium Oecumenicum diſſidia tollerentur hominum*

Chriſtianorum, & ſciſſa unitas Eccleſiæ reinte-grarετur ſub PIO IIII. *Itaq; ſtatim accinxi me ad optatum iter conficiendum.* Quid *enim audire optabilius poteram, q; propediem celebratum iri Generale* Concilium? *Cum primum uero Bononiam ueniſſem, inuulgatum eſt Pontificium diploma; quo indicebat Papa, futurum hoc anno, & celebrandum in Tridentina ciuitate Vniuerſale* Concilium *ad ſacratiſſimum Dominicæ Reſurrectionis diem: tum ſatis ſuperq; mihi animus ardere lætitia incredibili cæpit: quippe cum, uulgò & paſſim lætari omnes uiderem, & auribus meis audirem, cum immortales gratias agerent omnes Pontifici Maximo, & acclamarent, Sub* PIO IIII *fore uniuerſalis Eccleſiæ unitatem, pacem, et amabilem cõcordiam: cum præterea intelligerem in tota Italia effundi priuatas orationes ad* Opt. Max. DEVM, *& fieri publicas (more maiorum) ſupplicationes, ut auſpicato celebraretur cum piorum omnium ſalutari utilitate* Concilium. *Tum ſtatui pro exiguis meis uiribus certum aliquod ſubſidium ferre patribus, & cæteris, qui ſeſſuri eſſent in* Concilio: *non quia tot ornatiſſimis, & præſtãtibus uiris putarem eſſe neceſſariam operam meã; Sed, ut meo deſiderio, quo inflam-*

mabar, aliqua ex parte ſatisfacerem. Quoniam *igi-tur de his rebus complura ſcripſi ante aliquot annos in ſecundo libro meo de* Eccleſia, *propterea feci libel-lum in ipſo itinere* (*quandoquidẽ prolixiores erãt no-ctes*) *in quo tãtum egi de tractandis in* Concilio Oe*cumenico, & qualliter, & in quem finem conueniat* Patres *ea diſſerere: ac ideo pauca diſſerui, & bre-uius, q̃ tantum negocium poſtulabat: ne toties eadem repeterem.* Qui *enim plura ex me concupierint in hoc propoſitum cognoſcere, integrum habebũt ea, nul lo propemodum negotio, ex illo ſecundo libro, qui totus eſt de* Eccleſiaſtica *poteſtate, colligere. haudquaq̃ porrò illa particularia nominatim recenſui, quæ tra-ctare ſigillatim operæprecium erit: quia facile om-nium eorum, ſiue ad doctrinam, ſiue ad mores perti-neant, inſtituere catalogum poterunt docti homines, quatenus cognouerint, qui ſedebunt in* Concilio, *eſſe opportunum, uel neceſſarium.* Hunc *autem libellum ideo tibi dicatum eſſe uolui,* Optime Cardinalis, *quia & me, & mea omnia ſtudia tibi debeo: quemadmo-dum enim* Albertus, Patruus *tuus,* Carporũ Comes *princepsq́;, et acerrimus pro* Eccleſia Catholica *hæ-reticorum oppugnator, in illud ſtudium toto pectore incumbebat, ut ſtudioſos, et literatos homines adiuua-*

ret, iacenteſq; erigeret: huiuſmodi enim erat, ut natus hoc difficillimo tempore uideretur ad tuendam Romanam Eccleſiam, atq; ad illius reſarciendam, & reconciliandam unitatem: quod planè oſtendit in eo aureo libro, quem aduerſus Eraſmum Rotherodamum ædidit: Sic tu noctes, & dies cogitas quo pacto beneſmereri queas de uniuerſo quidē populo Chriſtiano: at in primis, & magis de hominibus doctis, præſertimq; de Theologis, qui doctrinæ ſuæ mirifico ſplēdore, ac robore ualeant periclitanti Eccleſiæ patrocinari, & ſuccurrere. Me uerò, cum nihil propemodum eſſem, quia Pallade ſua difficilè emergunt, quorum uirtutibus obſtat res anguſta Domi, complexus es, ut iam beneficio tuo propè conſpicuus apud noſtrates appaream. Itaq; libellum hūc meæ ſeruitutis, meæq; erga te obſeruantiæ teſtimonium cumulatum nō in Bibliotheca ulla, non in gymnaſio aliquo, per ſilentium, & quietem, in copioſo, et commodo librorum numero, ſed in hiberno, atq; aſpero itinere magis connixum, quàm partum, pro tua ſingulari humanitate libenter accipe: hilariq; animo, & ſereno tuo uultu, perinde ut alia mea ſoles, perlege: & me, ut amas, ama.

IOANNES ANTONIVS
DELPHINVS E' CASALI MAIORE CONVENTVALIS FRANCISCANVS

DE TRACTANDIS IN CONCILIO Oecumenico, & qualiter, & in quem finem conueniat Patres ea diſſerere.

NEC *magis neceſſaria ullo unquam tempore fuit humanarum, Diuinarumq́; rerum, et Eccleſiaſticorum morum, & Catholicorum dogmatum ſciẽtia: nec ob eorum inſcitiam fuit ab hoſtibus hæreticis, cum externis, tum domeſticis, maiore cum periculo impetita, oppugnatáq; Sedes Apoſtolica, & Cathedra Petri, adeóq; uniuerſa Eccleſia Catholica: imò ne piorũ quidem, & catholicorum hominum conſcientiæ tantis, ac tam pernicioſis ambiguitatibus, & pertubationibus fuerunt agitatæ: nec magis opus habuerunt præſentaneo auxilio, et remedio, quàm hac noſtra miſera, et calimitoſa ætate. Attamen cum incredibili dedecore ſtertunt, dormiuntq́; in utranq; aurem, et pla-*

nè ignorant non ſine grauiſſima iactura, & damno catholicæ Eccleſiæ, quamplurimi ex his etiam, quorũ ea in primis intererat cognoſcere, ac ſtare uigiles in acie, et aſſiduè pugnare cum atrociſſimis hoſtibus Eccleſiæ, quibus de rebus conueniat Patres in Concilio Oecumenico agere, & qua ratione oporteat illos in tractandis rebus neceſſarijs procedere, et in quem finem de illis eiſdem (ut moris eſt) diſſerere: quamuis omnes perſuaſum habeãt eſſe neceſſe, ut qui uerè ſint partes, ac membra legitima Concilij, grauium curarum, et ſolicitudinum pleni ſint, ac diligentiam, et ſtudium noctes, dieſq; toto pectore adhibeant, ut Eccleſiæ unitas perpetuò integra conſeruetur, aut ſi uiolata, ſciſſaq; in contrarias partes, opera miniſtrorum diaboli ſit aliquando, ueluti eſt hoc tempore, quoad fieri poteſt, reſarciatur. Cum igitur Pontifex Romanus, Vicarius Domini & Dei noſtri Ieſu Chriſti PIVS IIII. generale Concilium conuocauerit, ut hæreſes deleantur, controuerſiæ Fidei componantur, tollantur ſchiſmata, et mores Cleri, et populi ad meliorem formam reuocentur, & deniq; unitas, & quies Eccleſiæ reparetur: Idcirco faciendũ mihi putaui, ut ijs cõſtitutis, quæ in ſecũdo libro de Eccleſia: cumulatius diſſerui de Concilijs, et de omni Eccleſiaſtica poteſtate,

ca poteſtate, quid in tanto negocio ſentirem, eo animo proferrem, ut prodeſſem compluribus, atq; id præſertim ſpectare ad me intelligebam, quia fui aliquot annos in Tridentino Concilio, in quo etiam pro modulo uirium mearum, et pro ingenij mei exiguitate laboraui cum ijs, qui ex diuerſis nationibus Theologi *aderãt, ut ſanctiſſimum* Fidei, Eccleſiæ, *et omnino* Chriſtianæ Religionis *negocium proueheremus & feliciter abſolueremus.*

QVIBVS PRAECIPVIS
de cauſis generale Concilium *ſit neceſſarium.*

TRIBVS *de cauſis præcipuis* Oecumenici Concilij *conuocatio eſt neceſſaria, et primũ quidẽ, ut quæcunq; ad* Religionem Chriſtianam *ſpectent, ſalutariter cõponantur; deinde, ut pax, & concordia* Principum Chriſtianorum, *ſi quando illi diſſideant, concilietur. porrò ut in conſultationem referatur de gerenda uniuerſali cruciata. Verum quia duæ poſteriores cauſæ* Concilijs *admodum accidentariæ ſunt, agam de prima* ſolum hoc loco, & *tempore.* Nam Concilium propriè

debet ea diligenter examinare, & diffinire, quæ ſpectent ad religionem, & ad promouendam in melius fidem, & uitam Chriſtianorum: Quandoquidem Cõcilium eſt hominum congregatio facta legitima poteſtate ad unum certum locũ ex omni ſtatu hyerarchico uniuerſalis, et catholicæ ipſius Eccleſiæ, nulla fideli excluſa perſona, quæ audiri cupiat, & poſcat, ad ea ſalutariter definienda, ſancienda, et cõſtituenda, quæ propriè ad Eccleſiæ debitum regimen, & paſtum in fide, atq; in moribus referuntur. In differendis autem ijs, quæ ſpectant ad religionem; duo neceſſe eſt facere, quatenus requirunt tempora, Quod enim ad fidem attinet, purgare opus eſt inprimis Chriſtiana dogmata, cum ab hæreticis polluta, & contaminata fuerint; quo uero ad mores, ea reformare operæpreciũ eſt, quæ ad exteriorem cleri, & populi cultum, uiuendiq; rationem pertinent. duo hæc autem potiſſimum hoc tempore ideo ſunt neceſſaria, ut Eccleſiæ unitas reparetur, & reſarciatur, quæ diuiſa in ſectas eſt propemodum innumerabiles.

VTRA IN CONCILIO SIT *magis neceſſaria tractatio ne de purganda doctrina, an de reformando Clero, & Populo.*

IN *aliquibus Concilijs, aut nihil, aut parum quidem tractatum eſt de purgatione dogmatum, & Fidei, ſed plurima tractatio fuit de reformanda Eccleſia, & uniuerſo populo Chriſtiano, quia ſic ea tẽpora efflagitabant, cum deprauati corruptiq; magis eſſent mores, quàm doctrina Fidei, at quia nunc maxime omnium ferè in cunctis populis orbis Chriſtiani uiolata, & contaminata infeliciter eſt uniuerſalis doctrina Fidei, ut ne unus quidem articulus hæreticorum impietate, ac pertinacia reliquus fuerit intactus, et illæſus, propterea Concilium hoc debet maximè omnium curare, ut doctrina Fidei repurgetur, ita ſanè, ut ea candidior facta mirificè ſplendeat in cordibus piorum, & fidelium omnium, & ſanè quanquam neceſſe eſt emendare, atq; ad honeſtiorem formam redigere corruptos mores, tamen eſt pluris facienda Chriſtiana doctrina, & eius repurgatio eſt in primis hoc tempore, à*

generali Concilio procuranda, & omnino efficienda. cum enim doctrina in hominum intimis inprimitur cordibus catholica prædicatione uerbi diuini, quod ſanè tanq; Dei Optimi Maximi organum, & commodum inſtrumentum ingreditur per auditum, ad generandam in mentibus auditorum fidem, quæ primum ſpiritale fundamentum eſt, in quo fundata eſt Eccleſia, aduerſus quam portæ Inferorum nequaq; præualere poterunt ullo unquam tempore quãdoquidem Chriſtus Patrem Deum rogauit, ut fides Petri nunquam deficiat, tum purgata ipſa doctrina mirifico modo efficit homines bonos ea quidem ſupernaturali bonitate, quæ propria eſt Chriſtianorum, quam nec ſapientia huius mundi cognouit, nec humanæ uires potuerunt ſine Chriſto, & gratia ſpiritus Sancti conquirere, nedũ conſequi, à qua poſterius facile oriuntur & proueniunt tanquam à uiuo quodam fonte humana & ciuilis bonitas, & boni, et laudabiles mores, quales docuerũt etiam morales Phyloſophi, ſed multo quidem exactius Theologi noſtri, quorum adeptione reformari poteſt facillime catholicorum hominum uita. cum enim interior homo auxilio catholicæ doctrinæ ſanctificatus, et iuſtificatus fuerit coram Deo, & iuſtè, & ſanctè uoluntatis ſuæ, atq; ſpiritui carnem ſuam reluctantem

ſubiugauerit, quomodo non externam uitam ſuam reformabit in melius? quomodo lux bonorum operum, & ſanctorum morum in populis non lucebit? perinde ac arbor, cum bona fuerit, cum integram, & incorruptam radicem habuerit quomodo non proferet bonos fructus? Nimirum ex catholicis, et purgatis dogmatibus candida, & ſincera fide acceptis reformatio ſequitur exterioris uitæ, quemadmodum ex interiore ac bono ſpiritu caſta eloquia, & bona opera, exterius formantur. & interior homo ſanctificatus, & iuſtificatus haud dubie in cauſa eſt cur homo exterior bonus efficiatur, & reuocetur ad optimam frugem, & Chriſtus à nobis ante omnia cor noſtrum requirit, ut in ueritate ſimus boni, quippe quia ipſe in hunc mundum ea potiſſimum de cauſa uenit ut redimeret, ablueretq; in ſanguine ſuo, quod perditum, & inquinatum fuerat in nobis culpa, et inobedientia primi hominis parentis noſtri, & profectò experientia omnibus ætatibus, ac præcipuè hoc tempore oſtendit corruptionem morum pendere à corrupta doctrina, et contaminatis dogmatibus. Nam ſi populi doctrinam puram, & ſanctam tenerent, Eccleſiæ Catholicæ parerent, ab ea regi, & gubernari ſe libenter ex animo permitterent, omnes quidem Euangelij, & ſanæ doctrinæ ſplendidiſſimo

lumine colluſtrati, probè uiderent qualis, & quanta ſit Eccleſiaſtica poteſtas, & oportere illi ſubiectos eſſe, atq; ab illa regi, & gubernari omnes, qui uelint eſſe participes meritorum Chriſti, ſanctorum bonorũ omnium ſpiritualium, & deniq; beatæ uitæ. Nunc quia maxima pars Chriſtianorum falſa perſuaſione ab hæreticis eo ducta eſt, ut æquè impiam doctrinam ſuſcipiat, ac Euangelium, fit ut contemnat & aſpernetur Vicarium Chriſti, & Eccleſiam Catholicam, pariterq; illius ſanctiſſimas ordinationes, & antiquã uiuendi rationem. At ſi pernicioſis erroribus liberarentur, & ueritatem purgatione ipſius doctrinæ q̃ prudentiſſime facta, in generali Concilio à Patribus intelligerent, ſine dubio mutatis animis illico mutarentur eorum mores, & uniuerſa uiuendi ratio, & loquerentur, & operarentur aſſiduè tanquàm fideles, et catholici, ſubderentq; ultro ſe pedibus Romani Pontificis, tanquàm uero Domini, & Dei noſtri Vicario, Ac his temporibus quadrant, quæ olim de Donatiſtis ad Vincentium Donatiſtam Auguſtinus pulcherrimè ſcripſit. Quam multi (ait) quod certo ſcimus iam uolebant eſſe Catholici manifeſtiſſima ueritate commoti, & offenſionem ſuorum reuerendo quotidie diferebant, quam multos non ueritas, & obduratæ conſue

tudinis graue uinculum colligebat, quam multi propterea putabant ueram Eccleſiam eſſe partem Donati, quia eos ad cognoſcendam Catholicam ueritatem ſecuritas torpidos, faſtidioſos, pigroſq; faciebat. Quam multis aditum intrandi obſerabant rumores maledicorum. Quam multi nihil intereſſe credentes, in qua quiſq; parte Chriſtianus ſit ideo permanebant in parte Donati, quia ibi nati erant, & eos inde diſcedere, atq; ad Catholicam nemo tranſire cogebat. his omnibus harum legum terror, quibus promulgandis Reges ſeruiunt domino in timore, ita profuit, ut nunc alij dicant, iam hoc uolebamus, ſed Deo gratias, qui nobis occaſionem præbuit iam faciendi, et dilationum morulas amputauit. Alij dicant, hoc eſſe uerum, iam ſciebamus, ſed neſcio qua conſuetudine tenebamur: gratia Deo, qui uincula noſtra diſrupit, & nos ad pacis uinculum tranſtulit. Alij dicant neſciebamus hic eſſe ueritatem, nec eam diſcere uolebamus, ſed nos ad eam cognoſcendam metus fecit intentos, quò timuimus ne forte ſine ullis rerum æternalium lucris damno rerum temporalium periremus. gratias Domino, qui negligentiam noſtram ſtimulo terroris excuſſit, ut ſaltem ſolliciti quæreremus quod ſecuri nunquam curauimus. Alij dicant, Nos falſis rumoribus terreba-

mur intrare quos falſos eſſe neſciremus, niſi intrare-mus, nec intraremus niſi cogeremur, Gratias Domi-no, qui trepidationem noſtram flagello abſtulit, ex-pertos docuit, quàm uana, & inania de Eccleſia ſua mendax fama iactauerit. Alij dicant putabamus qui-dem nihil intereſſe ubi fidem Chriſti teneremus, ſed gratias Domino, qui nos à diuiſione collegit, et hoc uni Deo congruere, ut in unitate colatur oſtendit. Cum hæc omnia, quæ ad Vincentium ſcripſit Auguſtinus de Donatiſtis, uerè poſſimus dicere hac tempeſtate no ſtra de recentibus hæreticis, deq́; illorum complicibus & ſeductis, magno ſtudio curare debet generale Con cilium, ut ſana doctrina, & omnia Chriſtiana dogma-ta purgentur, & probè capiantur à nullis non pijs, & Chriſtianis hominibus; ita enim ſpero fore, ut po puli ſeducti, ad gremium, & unitatem Eccleſiæ cogni tis erroribus ſuis, & catholicis ueritatibus, quàm pri-mum confugiant; ſi præſertim magiſtratuum gladius, & poteſtas non defuerit, quemadmodum ſpero mini-me defuturam, corda enim Regum ſunt in manu do-mini, et Spiritus ſancti, qui ueluti cõcilijs præeſt, ad-iuuat ſimiliter, ſtudia, conatus, & acta omnium Con-ciliorum, ut felicem habeant in Eccleſia Catholica euentum. Deinde cum purgata fuerit doctrina, facti

homines

homines catholici, & uere, & ex animo Chriſtiani tum difficile non erit deprauatos mores Cleri, & Populi ad ſplendidiorem formam redigere, Nec erit difficile patribus, & claris, & præſtantibus uiris cernere, ſibiq; & toti Concilio, ante oculos ponere contaminatos, & corruptos mores, ac ſimul eos corrigere omninoq; ſtatuum cunctorum uitam reformare politicam & exteriorem, ut honeſtè uiuamus in hoc ſeculo, utq; ita luceat coràm hominibus Lux noſtra, ut in omnibus ſtatibus Eccleſiæ uideant noſtra bona opera, & glorificent patrem noſtrum, qui eſt in Cœlis:

EX QVIBVS PERSONIS CONſtare debeat Concilium, ut legitime diſſerat, & definiat quæcunq; ſint neceſſaria.

NECESSE eſt, ut generale Concilium non ex quibuslibet ſine diſcrimine conſtet, ſed tantum ex Epiſcopis, et eccleſiaſticis omnino perſonis, quas poſuit Deus in Eccleſia, quemadmodum Paulus in actis Apoſtolorum inquit, ut ipſam Eccleſiam regerent, paſcerentq; ſalutari pabulo, ac proinde ſpectat ad eos toto pectore

in illud ſtudium inuigilare, & dare operam, ut doctri-na ſit pura, & ſana, ne infecto, & uenenato pabulo, doctrinaq; adeo peſtilenti, ac morbida ex peſſimis depra uatorum morum exemplis grex, & ouile Chriſti ulla ex parte labefiat, & corrumpatur ad infœliciſſimum interitum, & ſempiternam ruinam; Exploratum enim *& perſpicuum habemus ex ueteris, &* Noui *teſtamen ti ſcripturis, non fuiſſe permiſſum quibuslibet ex popu lo de ijs, quæ magni momenti eſſent myſterijs, & dog matibus iudicare, ſed perfectioribus, et doctioribus (qui bus tenebatur* Populus *) fidem habere.* In *libro quidē numerorum legimus fuiſſe apud* Iſraeliticam *nationem ſeptuaginta* Seniores, *quibus uniuerſus populus audie-bat, & obſequebatur, ſi quando aliquid emergebat am-biguitatis; &* Chriſtus *duodecim* Apoſtolos, *duosq; & ſeptuaginta quidem alios deſignauit, quibus etiam dixit,* Quis *uos audit, me audit, et qui uos ſpernit, me ſpernit, ac proinde uoluit, ut eis populi crederent, eorumq; de-cretis & traditionibus parerent.* Quamuis *præterea* Paulus *idem à* Chriſto Euangelium *acccepiſſet, quod re liqui* Apoſtoli, *tamen ideo miſſus fuit ad conferendum ſuſceptum* Euangelium *cum cæteris* Apoſtolis, *ut ip-ſum approbaretur ab illis eiſdē, quos perſuaſum erat omnibus electos, & conſtitutos eſſe à* Chriſto, *ad hoc*

obeundum negotium, Aſcendi hieroſolymam (inquit) ſecundum reuelationem, & Euangelium, quod inter gentes prædico, & contuli cum Apoſtolis, ſed priuatim cum ijs qui erant in pretio. Deinde cum Antiochiæ nonnulli ex fratribus docuiſſent, circunciſionem eſſe neceſſariam, Paulus & Barnabas, qui huic dogmati contradicebant miſſi fuerunt Hieroſolymam, non ad quoslibet indifferenter ex Populo, ſed tantum ad Apoſtolos & presbyteros ſuper hac quæſtione conſulendos: conuenerunt igitur Apoſtoli, & presbyteri, ut de hoc negotio diſpicerent. Hac re definita, ſcripſerunt ad eos, qui tunc abſuerant, quid oporteret eos credere. Itaq; ſolas perſonas, quibus auctoritas communicata ſit à Romano Pontifice conuenit eſſe in Cõcilio tanquam ipſius membra legitima et partes. Quod ſi legatur fuiſſe aliquando in Concilijs Imperatores, & alios Principes, & laycos, intelligere opus eſt, eos adfuiſſe, ut audirent, diſcerent, & defenderent ac tuerentur Cncilij authoritatem, unitatem, & concordiam, non ut iudicarent de uita, & doctrina Catholica, neq; ut quippiam definirent, aut conſtituerent. Ac uerba quidem Nicolai Papæ primi debent accipi hoc modo: quibus ideo Michaelem Imperatorem arguit, quod ſynodali iudicio interfuiſſet, quo damnatus

ſuerat Ignatius ; Vbinam legiſtis (ait) Imperatores anteceſſores noſtros in ſynodalibus cōuētibus interfuiſſe, niſi forte in quibus de fide tractatum eſt, quæ uniuerſalis cauſa eſt, & ad omnes omnino Chriſtianos pertinet ? Quod non in actionibus ſextæ ſynodi uniuerſalis legitur : præſidente Conſtantino magno Imperatore, & præſidentibus patritijs, & conſulibus, eā fuiſſe celebratam : id ſic intelligi opus eſt : ut tanq̄ ſynodi cuſtos, & protector fuerit ſimul cum conſulibus præſidens. Quod antea Martianus fecerat in ſynodo Calcedonenſi : & Cōſtantinus in Nicena, ut authoritate Imperatoria Concilium defenderet ab improborū hominum factionibus, et ſeditioſis tumultibus: ne tale quid accideret, quale in Epheſina ſynodo: quæ ſeditioſorum tumultuum plena fuerat. Ac iſta eadem ratione illis temporibus electio Romani Pontifici rata non habebatur, niſi Imperatoria authoritate : aut illius poteſtate, qui uicem Imperatoris in Italia gereret probaretur.

POTESTATEM OPORTERE *in eſſe, & qualem in Patribus Concilij, ut liceat eis iudicare de Doctrina et moribus, et definire & conſtituere quippiam.*

NECESSE eſt, ut qui futuri ſint in Concilio tanquam illius partes et membra legitima, ad iudicandum de doctrina & moribus, & ad definiendum, & ad componendos & promulgandos canones, tum in ſecreto cœtu, tum in publica ſeſſione patrum, eccleſiaſticam authoritem habeāt poteſtatemq; huiuſmodi, ut catholicum et uerum Concilium conſtituant, cui ſit planè integrum efficere quæcunq; ad propagandam Chriſtianam religionem attineant. Hanc uero à nemine præter Epiſcopum, & Pontificem Romanum queant ſumere, quippe cum in eo ſolo plenitudo inſit Eccleſiaſticæ poteſtatis, quam quidem ſolus immediate accepit à [illegible] Chriſto, quamq; alijs porrò ipſe, quibus [illegible] uoluerit, impartitur, ut nemo poſſi[illegible] dem Eccleſiaſticæ iuriſdictionis [illegible] m reddiderit participem. Si qu[illegible] oluntatem, & authoritatem

Summi Pontificis congregaretur alicubi Concilium, nullam prorſus haberet eccleſiaſticam poteſtatem iudicialem, uanaq; omnino, & irrita eſſent quæcunque decerneret: immo ne Concilium quidem, ſed impium & ſeditioſum conciliabulum eſſet. Itaq; non poteſt Concilium rite cõuocari, & congregari niſi uolũtate, & authoritate Romani Pontificis. Vt uero facile omnes apprehendant quæ, et qualis authoritas in Concilio ſit à Pontifice Maximo communicata, ſcire operæpretium eſt, in Eccleſia duplex forum eſſe, unum ſecretiſſimum, quod pœnitentiæ forum eſt, alterum publicum; ac utriuſq; fori duæ ſunt facultates, quæ nomina clauium metaphoricè ſortiuntur, et primi quidẽ fori ſunt claues ordinis ſacramentalis, & ſolus quidẽ ſacerdotalis ordinis, quia dantur ijs omnibus, & ſolis, qui ſacerdotio initiantur. Alterius autem fori, ſunt claues poteſtatis, quia conferuntur à Papa his omnibus, & ſolis, quibus aut per ſe, aut per alios eccleſiaſticam donat iuriſdictionem. Cum igitur in Concilio peculiare forum ſit, non ſecretiſſimum, aut pœnitentiæ, ſed publicum, propterea neceſſe eſt, ut patres in Cõcilio teneant claues non ordinis, ſed poteſtatis, acceptas à Romano Pontifice, & quamuis Papa ſoleat has claues nominatim contribuere Epiſcopis, quia cum

exiſtant ſuarum Eccleſiarum paſtores, tenentur omni ſtudio procurare, ut ſalutare ouibus ſuis pabulum porrigatur, tamen integrum habet pro arbitrio ſuo has claues committere Abbatibus, & præfectis generalibus ordinum regularium, quippè quia ſunt ipſi quoq; ſummi Pontificis authoritate gregum ſuorum Paſtores. Immo Papa in manu habet dare has claues ijs omnibus, quos ad earum uſum idoneos cognouerit cum ſalutari beneficio, atq; utilitate uniuerſalis Eccleſiæ, quamuis illi nequaquam eſſent initiati ſacerdotio, quandoquidem hæ non ſunt claues ordinis, Sed tantummodo poteſtatis; cæterum ex duabus una ſcientiæ clauis eſt, altera nomen genericum poteſtatis ob inopiam uocabulorũ tenet, Prima quamuis dicatur paſſim clauis Sciẽtiæ, minime tamen ſcientia eſt, quæ ſit cognitio aliqua in intellectu, uel doctrina quædam ſiue infuſa cœlitus, ſiue induſtria, & labore acquiſita, eum enim, qui ſit rudis, & imperitus non poteſt Romanus Pontifex eruditum, & doctum efficere, cui tamen poteſt clauem ſcientiæ ad placitum ſuum communicare, ſed quædam poteſtas eſt diligenter examinandi, & excutiendi tum dogmata fidei, tum mores ad Chriſtianam Religionẽ pertinentes; deinde altera clauis eſt, certa quædam poteſtas definiendi catholicas ueritates, componẽdi lites,

& controuerſias, ſedandi tumultus, & diſſenſiones in cauſa fidei & morum, unitatem reſarciendi Eccleſiæ, *ordinandi canones, decreta, & conſtitutiones, quæ ad ſtatum* Eccleſiæ *populiq; omnino* Chriſtiani *pertineant. Quamuis autem prima clauis, nequaquam ſcientia exiſtat, neque doctrina, tamen ideo ſcientiæ clauis nominatur, quia cum debeant patres in* Concilio *dijudicare, atq; diſſerere de altiſſimis, & reconditis myſterijs, deq; omnibus generatim* Eccleſiaſticis *dogmatibus, &* Chriſtianis *moribus, oportet eos clarere, atq; præſtare omnes inſigni, & rara ſcientia, & omnino ſingulari doctrina, uel certe opus eſt, illos dirigi, & duci à præſtantiſſimis & doctiſſimis uiris, ne forte illorum ſimiles uideantur, qui ſine lumine quippiam in tenebris perquirunt, illud enim inuenire non queunt, niſi caſu, propterea ſatis ſuperq; neceſſarij ſunt in* Cõcilio *præclari, & ornatiſſimi* Theologi, *quin ſancta* Dei Eccleſia *mirabilem & incredibilem conſequetur utilitatem, & procedet* Concilium *ſingulari ordine cumq; fructu ad paſcẽdum populũ* Chriſtianum *uberrimo, & cumulatiſſimo fœliciter abſoluetur,* Si Papa *unum aliquem præficiet legatum ex* Cardinalibus, *qui non opus habeat ductore, &* Magiſtro, *qui non opus inquam habeat, quaſi cæcus in dogmatibus* Fidei,

&

& Chriſtianæ Religionis moribus duci ab alijs. Verũ ipſe idoneus, aptusq́; ſit alios dirigere, docere, atq; omnia ordinare. nam ſi Epiſcopus unuſquiſq; in Eccleſia ſua (quemadmodũ Paulus ait) tenetur eſſe didacticus, hoc eſt habilis ad docendum, quanto magis Põtificius legatus aſtringitur in Concilio, ubi rẽs toti Eccleſiæ neceſſariæ pertractantur, & ordinantur in prõptu habere Theologica miſteria, & Chriſtianã doctrinam? Debet ille ſanè dux, Magiſter, & ordinator eſſe generalis Concilij, debetq́; perinde inter cæteros patres lucere, ut ſol inter minora ſydera.

QVOTVPLICI VIA POSSIT *Concilium procedere contra Eccleſiæ Catholicæ aduerſarios.*

PERSVASVM *habeo non omnes homines uno, et eodem modo, una & eadem uia duci ad ueritatis cognitionem: quandoquidem ita natura comparatum eſt, ut pro ingeniorum, & conditionum diuerſitate, diuerſo modo, & diuerſa uia reduci ſoleant, nam uulgares atq; omnes idiotæ indole ſua magis ducuntur ſplen-*

didis quaſiq; hyſtoricis concionibus, & ſermonibus. At contra ingenioſi, & ſubtiles trahi malunt acutis diſceptationibus. Qui autem moderandis rebus incũbunt grauitate conſultationum plus commoueri ſolent. cæterum qui obſtinato animo ſunt, nec ulla ratione ſlecti uolunt, ij prorſus damnari, & puniri debent. Itaq; pro alia, & alia hæreticorum conditione aliter, & aliter eſt eidem hæreſi occurrendum, propterea mihi uidentur præter eloquentium populares homilias concionatorum quatuor familiares uiæ proponendæ, quibus Patres iam duabus (ut dixi) à Romano Pontifice clauibus præmuniti poſſint in Concilio contra Eccleſiæ catholicæ aduerſarios procedere. Ac prima illa quidem eſt, ut eorum nefariæ, peſtilentesq; opiniones abſolutæ, ac ſimpliciter condemnentur, neq; auditis, neq; intro admiſſis ad ullum colloquium ipſis condemnandis aduerſarijs, & nullo quidem præmiſſo examine, ac nulla prorſus cum eis facta diſputatione, ſed neque tentata prius ulla uia conciliandæ pacis, & concordiæ. Altera inſuper uia, ut illis abſentibus catholici patres colloquantur, & inter ſe quam prudentiſſime agant de fide, & moribus, de purgatione doctrinæ, & de Cleri, & Populi reformatione, deq; ſummis, reconditisq; myſterijs, & de omnibus ad Chriſtianam ui

tam pertinentibus, & quatenus uiderint expedire ca nones, et decreta, Sanctiones, et cõſtitutiones ordinẽt, Deinde tertia uia eſt, ut, cum uocati, & inuitati fue rint, uenerintq́; & intro admiſſi erunt non tanquam legitima Concilij membra, neq; ad conſulendum, neq; ad definiendum, aut conſtituendum quippiam, Sed tan quam ſpectatores, & auditores ad diſcendum, & pro ponendum etiam in publico cœtu Patrum ambiguitates ſuas, & poſtremo ad colloquendum cum præſtantibus & doctis uiris Catholicis, in eodem publico cœtu omni ſtudio curent Patres anxia quauis diſputatione prætermiſſa, per aliquot homines doctos utriuſq; par tis eos ad concordiam, & unitatem Eccleſiæ trahere, atq; allicere. Ac tertia uia eſt ferè conſultationis uia, conſultatio enim eſt plurium ſuperre communiter ad ipſos attinente in utranq; partem conferentium exa men, et pertractatio. & conſultatione quidem tunc uſi fuerunt Apoſtoli, cum Petrus, & Paulus, & Iaco bus, cæteriq; ſeniores ſuper eadem controuerſia in com mune contulerunt, cum de legalium obſeruatione in ſy nodo pertractarent, quemadmodum pulchre in actis Apoſtolorum deſcribitur. Quarta uia deniq; illa eſt, ut in propatulo adeoq; in conſpectu omnium Patrum doctiſſimi aliquot uiri diſputent cum aduerſarijs, il-

losq; ſeria, & graui diſputatione conuincant. Hæc uero ideo eſt uia diſceptationis, quia diſceptatio eſt duarum plurium'ue partium, argumentantium, & reſpondentium, in eademq; arena literaria pro aperienda ueritate digladiantium, & a ſe mutuo diſſentientium congreſſio.

PRIMAM VIAM NON IDEO *neceſſariam non eſſe, quia Tridentinum Concilium omnes huius ætatis hæreticos, & omnes eorum impietates damnauerit, ut nihil Damnandum ſuperſit, Sed ob aliam potius rationem.*

SVNT, *qui arbitrantur generale Concilium nihil prorſus habere, quo inducatur ad utendum prima uia, & ſic procedendum contra Eccleſiæ Catholicæ aduerſarios: quippe quia (ut exiſtimant) Tridentinum Concilium uniuerſam hæreticorum huius temporis doctrinam perpetuo, & horribili anathemate ſuſtulerit, ut prorſus nihil reliquum ſit, in quod noua cenſura iam*

poſſit animaduertere. ſed ij procul dubio decipiuntur, quia, cum nullus ferè articulus in Theologia, & Chriſtiana doctrina exiſtat, cui notam infamiæ aduerſarij non inuſſerint, & non eum maculis hæreſeos peſſime inquinauerint, per quam multi ſuperſunt adhuc purgandi, & reſtat deinceps, ut per quam multæ aduerſariorum impietates anathemate ſempiterno feriantur, quæ quidem recenſere in Cathalogum non ita fuerit difficile Theologis, & alijs doctoribus excellentiſſimis uiris. Itaq; mea ſententia non eſt neceſſe generale Concilium cauſa condemnandorum ſimpliciter, & abſolute aduerſariorum primam uiam ingredi & terere propter hanc recitatam quorundam falſam, & abſurdam rationem, ſed magis alia ratione uia illa prætermittenda eſt, quia (inquam) ſatis ſuperq; dãnati ſunt, & impiam & reprobam eſſe illorum doctrinam ſæpe declaratum eſt ab orthodoxis Patribus, à Catholicis doctoribus, à Concilijs Prouincialibus, & Oecumenicis, deniq; à Summis Pontificibus, qui publicis, & inuulgatis authenticis diplomatibus eos anathematizauerunt, & eorum libros, ne legerentur, neue prælo excuderentur, & ſimul eorum doctrinam, ne à quoquam diſceretur, probibuerunt. Immo & quotannis in cœna Domini ſolet Papa hæ-

reticos omnes diris imprecationibus excommunicare, non igitur neceſſe eſt propter ſimplicem, & ſolam aduerſariorum condemnationem generale Concilium conuocare, neque pro tam leui, ſeu nō admodum neceſſaria cauſa ex ultimis, & extremis Chriſtiani orbis Prouincijs accerſere Patres, et cogere, ut relictis Eccleſiis ſuis committant ſe longis, periculoſis, & aſperrimis itineribus, & diſcriminibus rerum innumeris; talibus enim de cauſis conuocari debent ad Concilium Oecumenicum, ut, cum uenerint dicant omnes ex animo uicit iter durum pietas.

QVOMODO SECVNDA VIA, qua Patres in Concilio Tridentino uſi fuerunt ſit utilis, & quomodo non utilis.

ALTERA uia Patres in Concilio Tridentino hactenus proceſſerūt, Doctiſſimi enim Thologi catholici, qui ex diuerſis nationibus intererāt, cum aduerſarij abeſſent, in cœtu patrū quid de propoſitis articulis putarent ſentiendum eſſe dixerunt. Deinde Patres, quum Theologos diſſerentes attente in

propatulo audiuiſſent, quid ipſi quoq; ſentiendum arbi-trarentur, non iam in propatulo, ſed ſeorſum, & in ſecretiore conclaui omnibus excluſis perſonis, quæ mẽbra Concilij non eſſent legitima, ianuis clauſis protulerunt, ac definierunt, ſimul & decreta, & canones condiderunt, poſt quorũ exactiſſimam tractationẽ, & concinã, & diligentẽ culturam, & expolitionẽ factam primum quidẽ à Theologis, & cæteris doctoribus corã Patribus, deinde a Patribus ipſis promulgauerunt eosdẽ Patres in publicis, et in dictis, cõſtitutiſq; multo ante frequentibus ſeſſionibus prius inuocata ſpiritus ſancti gratia, peractiſq; ſacris, et ſolemnibus de more cerimonijs. Secunda hæc uia poteſt incredibilẽ afferre utilitatem hominibus catholicis, tum, ut confirmentur illi quidem in fide, quam nunquam profeſſi non ſunt, quam nunquam non tenuerunt, & in moribus, quibus nunquam non benè, atq; honeſtè uitam ſuam, ut decet Chriſtianos, & Deo initiatos, conſecratoſq; homines compoſuerunt, tum ad emendandos, prorſuſq; abolendos, ſi qui forte irrepſerint abuſus, & profanos errores. At prodeſſe minime poteſt ad reparandam, & reſarciendam unitatem eccleſiæ, quòd tamen proprium ſtudium, & propria intentio eſſe debet generalis Concilij, quodq; Maximus Pontifex in primis,

& optabiliter uult, ac uehementer deſiderat; hac enim motus potiſſimum ratione conuocauit Cōcilium. purgatio nimirum doctrinæ, morumq; debita reformatio, ideo neceſſaria eſt, ut quicunq; nomine Chriſtiano cenſentur, & gaudent, in unitate catholicorum Eccleſiæ *degant.* Nempe *ſi hac uia procedetur non magis aduerſarij (ueluti experti ſumus hactenus) ædi tos canones à* Concilio *ſuſcipient, quam eos ab Eccleſia* Romana *quouis alio tempore ſine* Concilio *acciperent* Immo *irritatiores, et obſtinatiores fient, cum ſenſerint doctrinam ſuam cōdemnatam à ſuis eſſe (ut ipſi arbitrantur) hoſtibus.* Patres *igitur ſapienter et prudenter cogitent, expediat ne tales crabrones irritare.* Age *uero de unitate* Eccleſiæ *pauca in medium proferamus, ut perſuaſum habeant omnes præcipuam curam debere illam eſſe* Generalis Concilij*, quam ante dixi.*

GENERALE CONCILIVM

debere in illud ſtudium ante omnia incumbere, ut unitas Eccleſiæ reparetur, & perpetuo conſeruetur.

QVIA Chriſtus in mundum uenit, portauit Crucem, effudit ſanguinem, mortuus eſt, & reſurrexit, ut pax noſtra eſſet, ut maceriã, qua dirimebantur populi, dirueret; ut deniq; faceret utraq; unum, ac omnino eſſet unum ouile, atq; unus paſtor, idcirco debet Concilij primum ſtudium, & prima omnium cura eſſe, ut Catholicæ Eccleſiæ unitas reparetur, et quoad fieri poteſt, conſeruetur, neq; unitas profectò ipſius Eccleſiæ propter doctrinam & mores, at contra, neceſſaria hæc ſunt, omniaq; generalis Concilij ſtudia, propter Eccleſiæ unitatem, quare ipſum ad hanc omnes conatus dirigere, omnemq; induſtriam adhibere neceſſe eſt. Vnũ corpus (ait Paulus Epheſijs) & unus ſpiritus, una ſpes uocationis ueſtræ, unus Dominus, una Fides, unũ Baptiſma, unus Deus, propterea neceſſaria eſt unitas Eccleſiæ, quia nemo extra illam, poteſt gratiam, & beatam uitam conſequi, nec meritorum Ieſu Chri

ſti particeps fieri, nam (ut Ciprianus inquit) quiſquis ab eccleſia ſegregatus, adultera ſcilicet (cripticè) iungitur, à promiſſis Eccleſiæ ſeparatur, ideſt remiſſione peccatorum, gratia, merito Chriſti, ſalute æterna. hæc omnia promiſſa ſunt Eccleſiæ per Chriſtum, qui autem ſe ab Eccleſia ſegregant, ij ueritate, et fide recta priuantur, quæ Deus Eccleſiæ promiſit, non enim pertinet ad Chriſti premia, qui relinquit Eccleſiam Chriſti, alienus eſt, prophanus, & hoſtis, habere iam non poteſt Deum patrem qui Eccleſiã nõ habet matrem, ſi potuit euadere qui extra arcam Noe fuit, & qui extra Eccleſiam fuerit, euadet.

DVO REQVIRI AD REparandam & conſeruandam unitatem eccleſiæ.

VT Reparetur, & perpetuo conſeruetur unitas Eccleſiæ, duo ſunt imprimis neceſſaria, in quæ mirifico ſtudio incumbet Concilium: unitas (inquam) fidei, & uitæ quidem exterioris, in eodem ordine, forma, cerimonijs, ritibus, alijsq; huius generis ex charitate: de primo,

(inquit Paulus in priore ad Corinthios epiſto-la) obſecro uos fratres per nomen domini noſtri Ieſu Chriſti, ut idipſum dicatis omnes, & non ſint in uobis ſchiſmata, & ad Epheſios, ſolliciti (ait) ſerua-re unitatem Spiritus in uinculo pacis, cum ſit igitur unica fides, & Chriſtus unicus, & Eccleſia unica, & unus ſolus Deus, omnes debent credere uniformiter, & dogmata eadem accipere, nec permittendũ eſt cui-quam, ut ſentiat de Chriſtiana doctrina ſuo arbitra-tu & iudicio, ſed omnes cathechiſmum, & confeſſio-nem fidei ſuſcipiãt à Catholica & ſancta Dei Eccle-ſia. de altero, quod ſine dubio fouet, cõſeruatq; Cha-ritatem, quæ nimirum contemptu, & difformitate ui-uendi extinguitur (Paulus inquit ad Philippenſes) idẽ ſapiamus & in eadem permaneamus regula, & præ-terea imitatores (ait) mei eſtote, & obſeruate eos, qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram; cæterum unitas eccleſiæ tanti faciẽda eſt, ut Ciprianus dicat, cum Chriſto non eſt, qui aduerſus ſacerdotes Chri-ſti facit, qui ſe à cleri eius, uel plebis ſocietate ſecer-nit. Arma ille cõtra Eccleſiam portat, contra Dei di-ſpoſitionem repugnat, hoſtis altaris, aduerſus ſacrifi-cium Chriſti rebellis, pro fide perfidus, pro religione ſacrilegus, inobſequẽs ſeruus, filius impius, frater ini-

micus, contemptis Epiſcopis, & ſacerdotibus Dei derelictis, conſtituere audet aliud altare, precem alterã illicitis uocibus facere, Dominicæ hoſtiæ ueritatẽ per falſa ſacrificia prophanare, Nec ſciunt, quoniã qui cõtra ordinationem Dei nititur ob temeritatis audaciã, diuina animaduerſione punitur. Sic Choræ, & Dathan et Abiron, qui ſibi contra Moſen, & Aaron Sacerdotem, ſacrificandi licentiã uendicare conati ſunt, pœnas ſtatim pro ſuis conatibus dependerunt, Sic & Ozias Rex cum Thuribulum ferens, & contra legem Dei ſacrificium ſibi uiolenter aſſumens, reſiſtente ſibi Azaria ſacerdote obtemperare nollet, & cedere, diuina indignatione confuſus, & lepræ uarietate in fronte maculatus eſt, ea parte corporis notatus (offenſo domino) ubi ſignantur, qui dominum promerentur, ſic Filij Aaron, qui impoſuerunt altari ignẽ alienum, quem non præceperat dominus, in conſpectu ſtatim Domini uindicantis extincti ſunt, quos imitantur omnes hæretici, qui derelicto debito, ac communi Eccleſiæ ſacrificio, & cultu, ſpecialem ſibi ſomniant cultum, cantum, atq; celebrandi ritum. igitur, & timere habent pro tam temeraria præſumptione punitionem diuinam, igitur aduerſandi ſunt, ne cum illis quis pereat, ſicuti fouentes Choræ, & Dathan.

cum illis perierunt. Ex his conſtare cenſeo, Patres in Concilio ſummopere curaturos ut his duobus (quæ demonſtraui facienda eſſe) reparetur, & reſarciatur unitas Eccleſiæ.

QVIBVS EXCITENTVR OMnes homines ad unitatem Eccleſiæ.

PRETER illa, quæ dixi hactenus, alia ſunt quamplura, ut contra Epiſtolam Manicheorum, quam uocant fundamenti conteſtatur, & de ſe ipſe Auguſtinus fatetur, quæ moueant, excitentq; omnes homines ad unitatem Eccleſiæ reparandam, et inuiolabilem perpetuo conſeruandam. Primum communis Populorum, & gentium diuerſarum conſenſus, Fides enim Chriſti propagata & dilatata eſt in uniuerſum terrarum orbem in ferè omnibus nationibus, & populis, mirifico applauſu recepta eſt, infinitiſq; propemodum miraculis Chriſti, Apoſtolorum, Martirum, & cæterorum ſanctorum hominum creuit & confirmata eſt ut Marcus Euãgeliſta inquit ſermonem confirmante ſequentibus ſignis, Deinde uetuſtas, & antiquitas Eccleſiæ, à Chriſto enim uſq;

ad hæc tempora manet, ac porrò uſque ad extremum & nouiſſimum diem permanebit, quandoquidem Chri*ſtus apud* Lucam *ad* Petrum *Vicarium ſuum dixit*, Rogaui *pro te, ut non deficiat* Fides *tua*. *Extiterunt quidem ſectæ innumerabiles* Priſcorum, & Recentium *hæreticorum, quæ omni conatu laborauerunt, ut* Eccleſiæ *unitatem infringerent, peſſumq́; darent omnino* Eccleſiam. *Sed illæ tandem cum ſuis auctoribus perierunt, quare nemini dubitandum eſt, neotericas hæreſes cum eorum aſſertoribus ſublatum iri de medio propediem, quia* Chriſtus *promiſit (infallibilis ueritas) portas inferorum nunquam præualituras aduerſus* Eccleſiam *ſuam*. Præterea Epiſcoporum, & Pontificum *in Cathedra, & ſede* Apoſtolica *perpetua, & continua ſucceſſio a* Petro, *qui primus in ea ſedit* Vicarius Domini & Dei *noſtri* Ieſu Chriſti, *cui & primo commiſit* Chriſtus *paſcendas, & regēdas oues ſuas poſt reſurrectionem, & furentibus quidem hoſtibus, & impijs aduerſarijs, & omnibus uiribus ſuis conſpirantibus ferè cunctis ætatibus, ut primatum* Eccleſiæ Romanæ, *ac* Romani Pontificis *demolirentur*: Ieſus Chriſtus *nunquam non eis reſtitit gladio oris ſui*, Extincti *quidem hæretici ſunt, &* Fides Petri, *& unitas, integritasq́;* Romanæ & Ca

tholicæ Eccleſiæ, & Papatus, & Sacerdotium permanſit, & permanebit in horribilibus quibuslibet perſecutionibus. Deniq; nomen ipſum Eccleſiæ Catholicæ mouet, excitatq; ad eius unitatem. Sola quidem Romana Eccleſia inter ſectas, & hæreſes innumeras obtinuit, ut Catholica denominaretur, ac re uera eſſet. Hæretici profectò habent ſua latibula, & ſua conciliabula, quæ uocant Eccleſias: at nulla unquã hæreticorum huiuſmodi Eccleſia per totum orbem terrarum dici potuit catholica, quin ſemper defecerunt omnes, & ſuperfuit, & in perpetuum ſupererit. Eccleſia Romana & Catholica omnium piorum, & uerorum Fidelium parens & alumna. Quanuis autem hæretici prædicent ſe in uera Eccleſia eſſe nihil tamẽ ſunt minus quàm uel in Eccleſia, uel ſpectantes ad Eccleſiam, nam qui unitatem Fidei Eccleſiæ ipſius non tenet, nequaquam poteſt ad Eccleſiam pertinere. quia ut Paulus inquit. Vna fides eſt, unus Chriſtus. & in canticis ait Scriptura, Vna eſt columba mea perfecta mea.

QVAE POTISSIMVM IN CONcilio ſint à Patribus conſideranda, ut facilius reparetur, & diutius conſeruetur unitas Eccleſiæ.

QVAEDAM ante oculos proponam, quæ ſi priuatim, & in particularibus eccleſijs priuato iudicio accipiantur, magis obeſſe poterunt, q̄ prodeſſe. At in Concilio ſingularem utilitatem afferent, quippè cum extra Concilium haud quaquam aliter uiuendum, & prædicandum ſit, ac Romana Eccleſia docet, aut concedit in his, quæ ſpectent ad religionem Chriſtianam; multa uero ex ijs etiam, quæ longo tempore in uſu fuerunt, licet proponere in Concilio, ut patres iudicent, ac definiant, ſint hactenus aliqua, nec ne obſeruata, uel conceſſa, uel permiſſa in Eccleſia, quæ oporteat corrigere, aut immutare aliquo modo, quæ, ſi extra Conciliū reuocarētur in dubium, offenderent complurium conſcientias, & occaſionem præſtarent diſſenſionis, & ſchiſmatum; in Concilio autem nihil tale poteſt contingere, ideo enim celebratur Concilium, ut audiantur quicunq; uelint proponere aliquid, & omnia dubia, & omnes ambiguitates,

uel

uel ad doctrinam Fidei, uel ad mores aliqua ratione pertinentes diluantur, & ſedentur animi, & conſciẽtiæ omnium, qui ſe cōcilij definitionibus, & canonibus omnino ſubijciunt. Quoniam igitur nunc ſcribo, quæ ad Concilium ſpectant, idcirco proferam in medium, quæ mihi uidentur fore utilia, ut unitas Eccleſiæ faciſlius reparetur, & cōſeruetur diutius; itaq; in primis conſulo, ut quando ea, quæ ſunt in uſu Eccleſiæ non definiuit, neque præcepit Deus, ut fiant certo aliquo modo, tum detur opera, ut magis unitas conſeruetur, quã præcepit Deus, ut ante dixi, quàm, ut ea mordicus teneantur, de quibus nullum extat diuinum præceptum, de communione, cauſa exempli, à Laycis accipiẽda, uel ſub una tantum, uel ſub utraque ſpecie non extat præceptum domini, quamuis laycis data nunc ſit cõmunio ſub una ſpecie, nũc ſub utraque permiſſione, atque authoritate catholicæ eccleſiæ; propterea non debuerant aduerſarij noſtri excitare tam periculoſos tumultus, nec infringere unitatem eccleſiæ pro ſumenda communione ſub utraque ſpecie; nec enim queunt demonſtrare à Chriſto præceptam eſſe utranque; ſibi uero tutius: & ſecurius conſulunt, qui morem gerentes eccleſiæ unam ſpeciem ſumunt, quàm utranque temere ſuſcipiẽtes, quamuis non præceptum ſit illud iure diuino.

Quod de ſacra communione dixi, poteſt de innumeris alijs huiuſmodi affirmari. quæ, tametſi extra Concilium reuocare non liceat in dubium, tamen in Concilio Oecumenico licet. Præterea nemo quauis leui de cauſa, præſertim in Concilio, debet appellare quenquam hæreticum; multa enim ſunt, quæ non eos faciunt hæreticos, quos uulgò tamen indocti, cenſent hæreticos, ut, ſi qui non obſeruent quadrageſimam, non quia non ualeant, ſed quia pertinaciter nolint, ij pro hæreticis habentur à nonnullis, cum tamen propterea nequaquam proprie ſint hæretici, quamuis ij grauiſſime peccent, atq; idcirco puniendi ſint, nam longè differunt inter ſe nolle quadrageſimam obſeruare, & aſſerere non obſeruandam eſſe quadrageſimam. Primum quidem grauiſſimum peccatum eſt, ſed non peccatum hæreſeos, alterum autem hæreſis eſt, quia derogat poteſtati eccleſiaſticæ, quæ diuino iure nititur. Deinde cerimoniarum diuerſitas in diuerſis particularibus eccleſijs, monaſterijs, et collegijs, quæ in uſu eſt ſalua unitate Fidei, & Charitatis, & ſaluo pacis, & concordiæ uinculo minime reprehendenda eſt: neq; aduerſarij noſtri à quoquam reprehendi eſſent, ſi cerimonias ſuas obſeruarẽt abſq; noſtrarum contemptu, & condemnatione. Verùm illi pro-

pterea peccant, & unitatem Eccleſiæ uiolant, quia ſic nouas ſingunt cerimonias, & illas efferunt laudibus in cœlum, & ab omnibus tenendas prædicant, ut noſtras æque abyciant, uituperent, & exercentur, ac uilia ſtercora, & cultui diuino contraria, Dupliciter autem peccant, primùm, quia illa immutant ſine commiſſione ulla, ſine authoritate, & neceſſitate, quæ iam diu fuerunt in bono, & pacifico uſu abſque offenſione piarum conſcientiarum, Deinde, quia nullius habita ratione charitatem proximi uiolant, quod peccatum eſt multò deterius, & abominabilius; nam Deo gratius, & acceptius eſt uinculum unitatis, & charitatis, quàm externi ritus, & cerimoniæ; quamuis enim utrunq; ſit bonum, primnm tamen eſt melius, tum, quia præceptum ab optimo maximo Deo, tum, quia per ſe nobiliſſimum, & præcellentiſſimum eſt.

AD REVOCANDAM, ET tuendam Eccleſiæ unitatem declarandum eſſe in Concilio, Quomodo diuerſi hominum ſtatus, et conditiones maneant ſub unitate Fidei, & Eccleſiæ.

QVONIAM *aduerſarij noſtri clamant, uociferanturq; omnibus in locis coràm ſimplici, & promiſcua multitudine impudentiſſimè contra Sacerdotes, Monachos, & omnes regulares perſonas, quaſi non ualeant, quicunq; ſint eiuſmodi, æternam uitam conſequi, & eorũ uiuendi regula Euãgelio reluctetur, idcirco proderit magnopere ſi Patres in Concilio declarauerint, et definierint ſtatus diuerſos, et diuerſas hominum conditiones haud quaquam pugnare cum unitate fidei, & Eccleſiæ, quidue omnibus de illa ſtatuum diuerſitate conueniat dijudicare, & credere. Sanè quidem in unitate Fidei Sancta Mater Eccleſia tolerat ſtatus uarios, & uarias hominum conditiones, laycos, Clericos, Monachos, Epiſcopos, artifices, mercatores, agricolas, milites, Doctores, Magiſtratus, liberos, ſer-*

uos, mulieres, uiros, ſenes, iuuenes, Italos, Germanos, Gallos, Benedictinos, Carthuſianos, Dominicanos, Franciſcanos, & alios, id genus propè innumerabiles. Tales omnes hominum ſtatus, quamuis inter ſe differant, quod pertinet ad uiuendi externam rationem, omnes tamen, ut Paulus ait, Vnum ſunt in Chriſto Ieſu, nec ſtatus quidem externus, ſed interna fides, quæ per dilectionem operatur, iuſtificat, & adoptiuos filios Dei efficit; Non eſt (inquit ad Galatas) Iudeus, neq; Græcus, non eſt ſeruus, neq; liber, non eſt maſculus, neque femina, hoc eſt, diuerſæ hominum conditiones ad ſalutem conſequendam nihil ſunt, quandoquidem fides in quolibet ſtatu poteſt quemlibet hominem ſaluum facere. Et in priore ad Corinthios Epiſtola inquit, Circunciſio nihil eſt, præputium nihil eſt, ſed obſeruatio mandatorum Dei; Nam ſi primum credideris in Chriſtum, quæ fides iuſtificat, & ſanctificat, deinde ſeruaueris mandata Dei, hæc præceptorum obſeruatio, quæ fidem, & gratiam ſequitur aliquid eſt ad promerendam æternam uitam. atq; ita nihil eſt coràm Deo ad promerendam, & conſequendam ſalutem Græcum eſſe, aut Iudæum, laycum, aut Monachum. At ſi credas in Chriſtum tum ex fide, & charitate operis, & obſerues mandata Dei,

hoc aliquid eſt, quod placet Deo, quod gratum, quodq́; acceptum habet. non poteſt iure igitur Græcus dicere, aut Iudæus, quia ſum Iudæus, aut Græcus, idcirco ſum alijs anteponendus gratia, & ſanctitate. Itidem Monachus iure nõ poteſt dicere, quia ſum Monachus, quia regulam hanc, aut illam profiteor, quia ſum tali, aut tali cappa, talis, aut talis coloris, talis, aut talis formæ indutus, propterea ſum in Chriſto, & dignus æterna uita; Ne uero quis ualeat reclamare; ſi circunciſio nihil eſt oportet igitur Iudæũ, ut ſaluus fiat. Græcum fieri, etſi monachatus nihil eſt, neceſſe eſt Monachum ad ſalutem conſequendam abijcere cucullam, & fieri laycum; Propterea Paulus oſtendit in omni ſtatu, & conditione hominum, ſi modo teneat fidem, & in unitate Eccleſiæ permaneat, fieri poſſe unumquenq; participem ſalutis; ſiquis circunciſus eſt, (inquit) non adducat præputium, & unuſquiſq; in qua uocatus eſt uocatione, in ea permaneat; non ergo ſi uis ad uitam ingredi abijce hunc, aut illum ſtatum; uerùm (inquit) permaneat frater unuſquiſq; ſicuti uocatus eſt, præterire autem debet neminem ſtatum unum præferendum eſſe alijs, quia commodior ſit ad perpetuò inſeruiẽdum Optimo Maximo Deo propter impedimentorum amotionem, ac etiam quia propter

uotum utilior ſit, magisq; ſalutaris, quemadmodum Paulus anteponit ſtatum uirginitatis coniugatorum ſtatui, ita quoq; ſtatum regulariũ, qui propterea etiã ſtatus perfectionis uocatur; quippe cum in eo multa efficiantur opera bona, ſuper erogationis laycorum ſtatui præferendus eſt, id quod profecto uerum eſt, non ſolum propter impedimentorum amotionem, ut dixi, at etiam, & multo quidem magis, propter uotum: opera enim, quæ fiunt ex uoto, digniora ſunt, q̃ ſi fierent abſq; uoto, ſi modo reliqua fuerint paria. Deniq; illud omnibus nunq̃ uerſari ante oculos non debet, in hoc toto negotio aliud eſſe de perſona ratione iuſtificationis loqui, & aliud de officio, poteſtate, gradu, & conditione perſonarum; quod ſanè ad primũ ſpectat, ſunt æquales omnes Chriſtiani coram Deo, qui perſonam non reſpicit, at ſecundo modo proculdubio ſunt inæquales in unitate fidei, & Eccleſiæ omnes permanentes, & magis, magisq; in dies proficientes quatenus requirit modus, et ratio cuiusq;. conſtare animum meum induco eſſe partes Concilij, ſiue purget doctrinam, ſiue mores componat, in eum finem dirigere omnia, ut unitatem Eccleſiæ reparet, & firmiſſimè conſtabiliat, Quare cum ſecunda uia, tam etſi probè ſpectet ad explicandam doctrinam, & ad reforman-

dos mores, adeoq; ad ſatisfaciendum deſiderio, et expectationi piorum, & catholicorum hominum, nil tamen proſit ad reparandam, & reſarciendam unitatem fidei, & Eccleſiæ, ſi Concilium ea utatur, minime curabit illud præſtare, ob quod præcipuè ipſum indixit, & conuocauit Pontifex Maximus; immo neſcio, an quippiam nouæ utilitatis Eccleſia Catholica ſit ex uia illa ſecunda receptura; nam de his, quæ declarata, & definita ſunt, deq; his, quæ declarabuntur, & definientur, Pij, & Catholici homines haud quaq̃; dubitant in Eccleſia Catholica; immo perſuaſum habent illa eſſe multò ueriſſima, quæ audiunt etiam, & diſcunt aſſiduè à Doctoribus Theologis, ab horthodoxis patribus, à pijs concionatoribus, & deniq; à catholicis paſtoribus. Itaq; ad tertiam aperiendam uiam tranſeamus.

TERTIAM

TERTIAM VIAM ESSE OMnino profuturam, ſi modo Charitas, Doctrina, Prudentia, & Simplicitas, in Concilij Patribus, inſint.

TERTIA uia modis omnibus utilis erit ad purgandam doctrinam, ad reformãdos mores, & quod maximè optat uniuerſa Eccleſiã, ad reparandam, reſarciendam, & confirmandam integritatem, unitatemq́; Fidei, & Eccleſiæ, ſi authoritate Concilij præſtantiſſimi, & doctiſſimi aliquot uiri delecti ex utraq; parte coràm patribus colloquẽtur, & prolatis in medium æquo, ſedatoq́; animo diuerſis ſenſibus, quibus intelligi quæant à diuerſis utriuſq; partis articuli, qui proferentur à legato Pontificio habita prius cum Patribus matura, & prudẽti deliberatione contrarias, & diſſidentes opiniones conciliabunt excluſis quidem abſurdis ſenſibus, & ijs comprobatis, qui articulis ipſis quadrabunt, ueritatiq́; admodum conuenient. Nam ſæpe ueri ſenſus latent doctiſſimos uiros, aut propter uocum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

æquiuocationem, aut propter ſententiarũ amphyſ bologiam, qui clariſſimorum uirorum colloquijs ape riuntur, ſi præſertim bono animo, & pio deſiderio conueniant ad colloquendum; nec præſtare hoc ipſ ſum adeo fore laborioſum, & difficile puto, uelut arbitrantur nonnulli, ſi modo fuerit in Pontificio le gato, & in Patribus, & in collučtoribus Charitas, & ſingularis doctrina, & Chriſtiana prudentia ſi mul cum ſimplicitate coniuncta, de qua Chriſtus ait, Eſtote prudentes, ſicut ſerpentes, & ſimplices, ut columbæ. Hoc facile (inquam) obtinebitur, Si charitas adſit, cuius propenſione uelint, optentq; Pa tres, & collocutores, ut candida, & ſincera omnino catholica omnium articulorum ueritas aperiatur ſi ne contentione, ſi porrò doctrina, qua noſtras, & aduerſariorum ſententias in promptu habeant, quaq; uocabulorum æquiuocationes, & ſententiarũ Amphybologias planè cognoſcant, qua deniq; diuerſ ſos ſenſus queant in medium proferre, non deſit; Deinde ſi prudentia non deſideretur, qua ſtatim ex diuerſis prolatis in medium ſenſibus dijudicent eos, et ſeligant, qui ſint ueriores, quiq; magis ad propoſitũ quadrent; deniq; ſi habeatur ſimplicitas, qua ſine odij acerbitate, ſine liuoris amaritudine, ſine Ipoſ

chriſeos, & ſimulationis duplicitate conueniant, col loquantur, & ex animo ſenſus multiplices conſerant, ipſamq; ueritatem in ueritate cordis, fauore implorato ſpiritus ſancti, omni diligentia inquirāt, tantiſper dum eam inueniant. cæterum danda eſt opera omnino, ut collocutorum, & conſultantium ſimplex oratio ſit. Nam talis eſt oratio ueritatis. quod ſane ut fiat, illud operæprecium erit ad unguē obſeruare quod ferunt de Areopago. In eo enim qui ſermonem facturi erant, abſtinere ab ijs cogebā tur, quæ mouendorum, & flectendorum auditorū cauſa poni ſolent in oratione: qualia ſunt proœmiorum, digreſſionum, epilogorum, & cæterorum, quæ ars oratoria docet fucata, mollia, & cincinnata lenocinia: multo autem magis uitent ſophiſticen, quæ ualde inimica eſt ueritati. Itaq; ſtatim in prin cipio ſimpliciter exponāt ſui de propoſitis articulis, & quæſtionibus animi puram ſententiam, in qua proferenda ſeruent omni diligentia, et ſtudio quoad poſſit, didacticam methodum.

QVID SIT CAVSAE; CVR *hæc tertia uia toties tenta non profuerit.*

HAEC *tertia uia ſuperioribus annis ſæpe tentata eſt in* Concilijs,*& ſynodis particularibus* Lipſiæ, Vormatiæ, Auguſtæ, Ratiſponæ*, alijsq́; in quampluribus locis nunc ab aduerſarijs,nunc à noſtris,nunc ſimul ab utriſq́;, attamen ea profuit nunquam,id quod forſan ideo uſu uenit, quia in eis minime infuit,qualis debuerat ineſſe,*Chriſtiana charitas, Egregia doctrina,*ſerpentina prudentia,& columbina ſimplicitas in ijs,quibus tanti momenti negocium cõmittebatur,ſed quauis de cauſa tam flebile,ac deplorandum illud infortunium acciderit, nequaquã ſpectat ad me quẽquam iudicare,ſed magis aſſidue precari optimum* Maximum Deum,*ut iam tandem aliquãdo dignetur ſuccurrere eccleſiæ ſuæ, atq; illius unitatem reintegrare miniſterio patrum,qui fuerint in* Concilio *generali congregati,quod ſanè,ut uerè illi efficiant,ac miniſterium ſuum dignè obeant,dignetur eis largiri quæcunque ad tantum explendum negocium ipſe*

nouit fore utilia , & neceſſaria . Aggrediamur quæſo ad uiam ultimam diligenter conſiderandam .

DE QVARTA VIA, QVAE diſputationis uia eſt.

AN diſputare cum hæreticis conueniat nec ne uariæ ſunt , ac fere omnibus ætatibus fuerunt eccleſiaſticorum doctorum ſententiæ ; itaq; in primis eorum opinionem confirmabo,qui talem diſputationem repræhendunt, deinde illorum , qui maximè illam probant , & laudant , ad eamq; ineundam,& peragendam cohortantur paſſim doctos homines porrò quid mihi uideantur magis expedire in medium proferam , & libere aperiam .

EORVM OPINIO, QVI ARbitrantur non diſputandum eſſe cum hæreticis.

QVI diſputationem hæreticorum uituperant, eam nequaq̃; eſſe ineundam cum hæreticis probant ſcripturarum, & orthodoxorum patrum,doctorumq́; catholicorum plurimis authoritatibus. Paulus quidem ad Titum ait, Hæreticum hominem poſt unam,& alteram admonitionem deuita, ſciens, quia ſubuerſus eſt, qui huiuſmodi eſt, habens in ſeipſe damnationem; præterea ſtultas (ait) quæſtiones,& contentiones,& pugnas legis deuita,ſunt enim inutiles, & uanæ; ad Thimotheum uerò inquit, Noli uerbis contendere, ad nihil enim utile eſt, niſi ad ſubuerſionem audiẽtium, ſtultas,& ſine diſciplina quæſtiones deuita,ſciens, quia generant lites, o Thimotheæ depoſitum cuſtodi deuitans prophanas uocum nouitates,& oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ,quam quidam promittentes circa fidem exciderant. Quia igitur ſunt hæretici ſubuerſi,quandoquidem ſæpe ab Eccleſia, à Doctoribus, à Concilijs, à Pontificibus admoniti,

conuicti, damnati reſipiſcere noluerunt, et quia de-uitandi ſunt, quia etiam languent circa inutiles con tentiones, & pugnas; & prophanis uocum nouita-tibus, & ſcientia falſi nominis, & litibus denique inutilibus gaudent, & eorum ſermo, ut immedica-bile cancer irreparabiliter ſerpit, Idcirco ſuadet Paulus *non eſſe congrediendum, aut diſputandum cum hæreticis, ac eò magis, quia ſunt pertinaces, & proterui, utpote, qui nullam ſolutionis admittant ſa-tisfactionem, immo, ſicut obſtinato animo reſtite-runt* Moyſi Iannes, & Mambres, *ita hæretici re ſiſtunt ueritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, ſed ultra non proficient.* Deinde Io-annes Apoſtolus, & Euangeliſta *non ſolum diſpu tationem prohibet, ſed etiam ſalutationem, & com mercium; Si quis uenit ad uos (inquit) & hanc doctrinam non affert, ne recipiatis eum in domum, nec aue ei dixeritis, qui enim dicit illi aue, commu nicat operibus eius malignis.* Ferũt *policarpum Io annis diſcipulum, quoties aliquid noui contra fidẽ audiret, ſolitum aures ſuas obturare, clamareq́; in hunc modum,* Bone Deus, *in quæ tempora me re-ſeruaſti, ut hæc audiam? Si tantus* Pater *non po-terat æquo animo hæreticos audire, nos cum illis*

congrediemur, & diſputabimus? omiſſis uero innu merabilium doctorum teſtimonijs unum audiamus nunc Tertullianum, quem Cyprianus magiſtrum ſuum uocat, quem & quotidie in manibus habebat, & ardentiſſime legebat, quemadmodum ſcribit Hie ronymus ſe audiuiſſe ex Paulo quodam ipſius nota= rio, libro de ſcriptoribus eccleſiaſticis. Ipſi (inquã) ait Tertullianus in libro de Præſcriptionibus hære ticorum, hæretici de ſcripturis agunt, & de ſcri= pturis ſuadẽt, aliunde ſcilicet ſuadere non poſſent de rebus Fidei, niſi ex ſcripturis Fidei, Ad ſcriptu ras prouocant, & hac ſua audacia ſtatim quoſdam mouent, &, ſi congrediamur in ipſo congreſſu fir= mos fatigant, infirmos capiunt, medios cum ſcrupu lo dimittunt. Hunc igitur potiſſimum gradum ob= ſtruimus non admittendo eos ad ullam de ſcriptu= ris diſputationem. Hoc ex diffidentia cauſæ dixe= rim, niſi ratio cõſtiterit, in primis illa, quod fides no ſtra obſequium Apoſtolo præbeat probibenti quæ= ſtiones inire, nouis uocibus aures accommodare, Hæreticum poſt unam correctionem conuenire, non poſt diſputationem, adeo diſputationem interdixit, correctionem deſignans, & unam tantùm, quia non eſt Chriſtianus, ne more Chriſtiani ſemel, & ite=

rum

rum, ſub duobus, aut tribus teſtibus caſtigandus ui deretur, Sic enim legit Tertullianus, *ut* Ambro- *ſius,* H*æreticum hominem poſt unam correctionem deuita, non adhibitis teſtibus, ſi te non audierit, nec denunciabis* Eccleſi*æ, quia ſubuerſus eſt, & proprio iudicio condemnatus.* Pr*æterea idem* Tertullianus *inquit non eſt cum eo ex ſcripturis diſputandum, quando nihil proficies congreſſu ſcripturarum, niſi, ut aut ſtomachi quis ineat læſionem, aut cerebri.* N*am iſta hæreſis quaſdam ſcripturas non recipit; & quas recipit, adiectionibus, & detractionibus ad diſpoſitionem inſtituti ſui interuertit, etſi recipit, nõ recipit integras, etſi integras, præſtat nihilominus diuerſas expoſitiones, commenta, eas peruertit, tan- tùm ueritati obrepit, adulter ſenſus, quantùm et cor ruptor ſtilus. Quid promouebis exercitatiſſime ſcri pturarum diſputando, cum, ſiquid defenderis nege- tur ex diuerſo, Siquid negaueris defendatur? & tu quidem nihil perdes, niſi uocem in contemptio- nem, nihil conſequeris, niſi uilem de blaſphematio- ne laudem, Ille uero quiſquis eſt, cuius cauſa in con greſſum deſcendis ſcripturarum, ut eum dubitantem confirmes ad ueritatem, magis ad hæreſes diuer- get hoc ipſo motus, quòd te uideat nihil promouiſ*

ſe æquo gradu negandi, & defendendi, quod diuerſa parte ſtatuitur, certè & pari altercatione incertior diſcedet neſciens, quid hæreſim iudicet, quid Catholicum. Reprehenſores diſputationis hæreticorũ his, atq; huiuſmodi alijs nituntur. iam quomodo probantes, & laudantes eandem cum hæreticis ineundam diſputationem confirment opinionem ſuam breuiter dicamus.

EORVM OPINIO, QVI PVtant eſſe admodum utile diſputare cum hæreticis.

PETRVS *Maximus Pontifex, & primus Vicarius Chriſti ait, in priore ſua Epiſtola. Parati ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti uos rationem de ea, quæ in uobis eſt, ſpe, & Fide. Si omni poſcenti rationem de illa, quæ in nobis eſt, fide, & ſpe tenemur reddere, ergo tenemur eandem rationem reddere ipſis hæreticis, cũ eam popoſcerint, quod nequaquam fiet ſine diſputatione; Præterea Stephanus in actis Apoſtolorum diſputauit cum aduerſarijs ſuis, qui erãt de ſynago-*

giſ Libertinorum Cirenenſium, Alexandrinorum, & de alijs compluribus, & Paulus in ſynagogis Iudæorum diſputabat, & in foro per omnes dies ad eos, qui audierant, ſicut recitat Lucas in eiſdem actis Apoſtolorum. Deinde Orthodoxorum Patrũ, & Doctorum Theologorum, & Canoniſtarum pleni ſunt libri diſputationum cum hæreticis initarũ; itaque licet diſputare cum hæreticis, ac talis diſputatio incredibilem utilitatem affert: nam ueritas in diſputatione aperitur; quando igitur pars contra partem laborat, tunc utraq; pars debet mutuò conferre, & parti ſaniori debet infirmior, & quæ longe diſtat à ueritate libenter cedere, ac ita proculdubio fiet, ut non ſolum cognoſcatur ueritas, ſed, ut etiam ſimus cuncti unanimes in una Eccleſia, ſub uno Paſtore Vicario Domini, & Dei noſtri. Quibus placet diſputandum eſſe cum hæreticis, huiuſmodi authoritatibus, & argumentationibus opinionẽ ſuam ſtabiliunt. reliquum eſt, ut ſubijciam quid mihi uideatur in hac re ſentiendum.

QVOMODO QVARTA VIA
ſit ineunda, ut omnino afferat utilitatem.

Q VARTA *uia non ſolum profutura eſt ad aperiendam, et confirmandam ueritatem Catholicam, ſed etiam ad reparandam, & ſtabiliẽdam unitatem* Eccleſiæ *ſiquidem ineatur (ut conuenit) diſputatio; cum ea uerò poſſit fieri tribus modis,* Primùm *ut nos, & illi ſine diſcrimine argumentemur uiciſſim, & reſpondeamus, deinde ut nos tantùm argumentemur, illi uero tantùm reſpondeant.* Præterea, *ut Illi ſolùm argumententur, nos autem ſolùm reſpõdeamus, duabus primis rationibus diſputandi nequaquam debemus cum aduerſarijs noſtris in* Concilio *uti; nam ſi aduerſus eos uel fortiſſimè quidem argumentabimur, tempus in uanum, & fruſtra conteremus. quia ſi rationibus congrediemur, quæcunque aſſumemus, & enunciabimus illi quàm impudentiſſime inficiabuntur, ſic enim pertinaces, & obſtinati ſunt, ut nolint ea* Theoremata *concedere, quæ nos tã.ĩ;* Religionis Chriſtianæ, *atq; uniuerſæ* Ca

tholicæ Theologiæ *prima principia tenemus, et præ dicamus. ſi proferemus authoritatem* Eccleſiæ, Cõ *ciliorum,* Orthodoxorum Patrum, *&* Catholicorũ Doctorum, *ſubſannabunt nos, quandoquidem pro nihilo habent ſumma ueneratione dignam hanc au thoritatem. Si ex* Veteri, *aut ex* Nouo Teſtamen *to ſcripturas in medium afferemus, confingent no= uas, & inauditas, & prorſus alienas expoſitiones, & obijcient nos illas non intelligere, immò ne in= tellectas quidem, præter ſe, fuiſſe aliquãdo à quoq;, & eaſdem in fauorem ſuum pugnare contra nos, & hac in re diſſenſiones, & diſcordiæ irreconcilia biles excitabuntur, & quia uulgus imperitorum bel lua multorum capitum eſt, fiet, ut maxima pars eo rum, qui diſputationi præſtò adſuerint putet eos ue ridicos eſſe. poſtremò quicquid nos dicemus illi aſper nabuntur, & irridebunt, & prorſus euenient quæ= cunq; ait* Tertullianus. *cum igitur ſimus nos à tem= poribus* Apoſtolorum *in ueridica, et legitima poſſeſ ſione ueritatis catholicæ, ac ſemper in* Eccleſia Ro mana Cathechiſmum *Apoſtolorum, ueramq; indu biam, &* Chriſtianam *inſtructionẽ cum* Epiſcopo *rũ legitima, et ſine interruptiõe cõtinuata ſucceſſio ne habuerimus nõ ſpectabit ad nos in* Cõcilio *argu=*

mentari, & hæreticorum nouam, inauditamq; do-ctrinam oppugnare, Sed hæreticorum partes erũt in medium proferre argumenta, quibus probent nos in errore cũ Patribus, et maioribus noſtris, adeóq; Romanam, & Catholicam Eccleſiam perpetuò fuiſſe, ac ita laborare, ut eijciant de Catholicæ ueritatis antiqua poſſeſſione. Tum Nos reſpondebimus: argumenta illorum diluemus, atq; hac tertia diſputãdi ratione ſatisfaciemus aduerſarijs, etiam ipſis inuitis, & reluctantibus, ut perſuaſum habeant omnes, haud quaq̃; debere nos ab antiqua ueritate diſcedere, ac ſine iuſta cauſa illos à Romana Eccleſia uniuerſali, & bonorum omnium parente in latibula, et conciliabula hæreticorum receſſiſſe, ac proinde ſalutariter, & quam primùm eis ad unitatem Eccleſiæ redeundum eſſe. Ad hæc operæprecium eſt hanc diſputationem iniri coràm Patribus, & in propatulo, ac ſanè, ut occaſiones tumultuum, & rixarum planè recidantur, non expedit eam eſſe uocalem, ſed ſcriptam, hac enim ratione fiet, ut magis ad propoſitũ. & grauius dicant omnia. quia nimirum de improuiſo nihil efficient, neq; temere pronunciabunt quicquid in buccam ueniet, neq; ridiculum dicent quidq̃;, ſeu quod poſſit excitare ad riſum Patres, et reliquos

auditores; nihil deniq; odioſum, & nihil incendens bilim, aut ad iram prouocans, mouensq; ſtomachum excidet, quemadmodum ijs euenire ſolet, qui uocaliter, & publicè diſputant, uerùm omnia præmeditata, & diu cogitata, ſeria, & grauia ſedato, & placato animo proferent. Propterea legatus unà cum Patribus diligenter curabit, ut articuli, ſuper quibus ineunda erit diſputatio, præbeantur aliquot uiris doctis ex utraq; parte ſelectis, ut ante dixi, tantò quidem ante diem proferendæ diſputationis, quãtum ſatis erit ad ſalutariter cogitandum. nec igitur, qui primam opinionẽ defendunt, repræhẽdendi ſunt aliqua ex parte, nam duos priores modos tollunt diſputandi cum hæreticis, & publicam, ac uocalem, & præcipue coràm imperita multitudine diſputationem repræhendunt; Neq; porrò, qui ſecundam opinionem comprobant non laudandi ſunt, quoniam intelligunt ineundam eſſe cum hæreticis diſputationem tertio modo à uiris doctis, & ex ſcripto, & coram Patribus in Concilio, ut ueritas aperiatur, & unitas reparetur Eccleſiæ. Nec tamen ſi Paulus, & Stephanus diſputabant in propatulo coràm omnibus, Idcirco nunc ſimiliter expedit diſputare; Nec enim illi cum quibus congrediebantur obſti-

nati, nec hæretici erant, iam ſunt omnia diſputa-ta, certa, & definita, id quod tempore illo Apoſtolorum nondum erat. Deinde, *ut Petrus ait, debemus parati eſſe ad reddẽdam eius, quæ in nobis eſt, Fidei, & ſpei rationem omni poſcenti, dummodo uelit ſedato animo audire, & diſcere. poſcentibus autem hæreticis eo modo, quem explicaui, debemus rationem reddere ſuper omnibus* Theologicis, & Chriſtianis *articulis eius, quæ in nobis eſt,* Fidei, & *ſpei.* Neceſſe *uerò eſt, ſi placeat* Concilio *hac quarta uia procedere, ut* Reges, & Principes *fa-uorem, & auxilium ſuum porrigant, & conferant ad coercendos, ſiquidem expedierit, &* Concilium *id poſtulauerit, inſolentes, & capitoſos, quiq; noluerint ei, quod æquum eſt acquiſcere, Age uerò, quid illud ſit, monſtremus, quo niti Patres in Concilio debeant, ut, quæ declarauerint, definierintq; à ſpiritu ſancto promanaſſe indubium, & perſpicuum ſit omnibus* Chriſtianis *hominibus.*

OMNEM

OMNEM IN REBVS FIDEI *tractationem, et definitionem, quæ fiet à Patribus in Concilio fundandam eſſe in Verbo Dei.*

QVIA *omnis ferè cum aduerſarijs noſtris in hoc generali Concilio pertractatio, definitio, & diſſputatio futura eſt de dogmatibus* Fidei (*nam quæſtio de reformandis moribus non adeo parit acerbas diſcordias per ſe inter nos, & aduerſarios compoſitis dogmatum litibus*) *propterea neceſſe eſt fundare omnem tractationem, definitionem, et diſputationem in uerbo* Dei: *tum quia* Chri*ſtianorum dogmata naturali uia ex phantaſmatibus, & lumine intellectus agentis acquiſita, inuentaq; à nobis minime fuerunt, ſed diuinitus, ac lumine quidem ſupernaturali primis* Patribus *noſtris,* Prophe*tis, &* Apoſtolis *reuelata, infuſaq;: ut* Ioannes *inquit,* Vnigenitus *filius, qui eſt in ſinu* Patris, *ipſe enarrauit.* Porrò *ex eis deriuarunt in poſteros, qui ſucceſſione temporum, quæ firma illi perſuaſione apprehenderent filios, & nepotes fideliter docuerunt, ac puriſſime tradiderunt in* Concilijs, *in ſcholis, in*

templis, in priuatis ædibus; Fuit enim perpetuus, incontaminatus, & inuiolatus Cathechiſmus in Eccleſia Romana, & Chriſtiana quidem inſtitutio pura, & ſincera de Chriſtianis dogmatibus; Tum quia inter nos, & aduerſarios conuenit Verbũ Dei ſolum fundamentum eſſe, in quo firmari adeo poſſit Chriſtiana doctrina, ut portæ inferorum aduerſus eam præualeant nunq̃: immo aduerſarij noſtri ſic uerbo Dei gloriantur, ut perſuaſum habeant, & mordicus teneant, & uulgo prædicent ſe prorſus nihil credere, nihil docere, niſi ex uerbo Dei: Nobis uero, & doctoribus, & Paſtoribus Eccleſiæ Romanæ iniungant, obijciantq́; Papam cum ſuis ferè omnia credere, & docere ſine uerbo Dei, hominum doctrinam, & mandata hominum, & plerunq; humanum iudicium ſequi fallaciſſimum, & pernicioſum in dijudicandis reuelatis dogmatibus, quia Paulus inquit, animalem hominem, qui naturali iudicio nititur percipere, quæ Dei ſunt, non integrum habere; at contra ſpiritualem hominem, qui perſtat in uerbo Dei, omnia dijudicare. Age uero nos pauca de uerbo Dei proferamus, ut fiat omnibus conſpicuum, quomodo in generali Concilio à uerbo Dei conueniat ne latum quidem unguem in diſputandis, pertra

ſtandis, & definiendis Chriſtianis dogmatibus uſq; recedere, ſicut poſterius dicam.

MODVM, QVO IN DOCENdo utuntur aduerſarij, facilem eſſe ad decipiendum uulgus.

RATIO, qua fuerunt uſi hactenus aduerſarij noſtri uidetur eſſe admodum plauſibilis, & digna primo aſpectu, cui aſſentiantur omnes, & ualde facilis eſt ad imponendum ſimplicibus, ac eis perſuadendum quæcunq; illi deſignent, uelintq;: omnes enim homines, uel rudes quidem, & imperiti, ſeu idiotæ in omnibus gentibus, & nationibus cupiũt ex animo puritatem, & ſinceritatem Chriſtianorũ dogmatum accipere, quatenus uerbo Dei confirmantur, & eos uehementer oderunt, qui doctrinam, & religionem Chriſtianam labefactent, inficiant præter uerbum Dei humanis inuentionibus: propterea cum aduerſarios noſtros audiunt ſemper habere in ſcriptis, & in ore uerbum Dei, Euangelium, ſcripturam eis facillime conquieſcunt, eos libenter ſequuntur, & imitantur, eos prædicant, & admirantur

omnino tanquam Euangelicæ ueritatis magiſtros: immo per antonomaſiam quandam appellant Euangelicos, permittuntq; ſeſe illicò dirimi à Catholica, & uera Dei Eccleſia, & in abiſſum peſtilentium errorum duci præcipites. qui poſterius impia illa perſuaſione deluſi, quæ fundata eſt in uanis aduerſariorũ uocibus, Euangelij, ſcripturarum, Verbi Dei manentis in æternum, quas uoces illi ſemper habent in ore, atq; ingeminant, repetuntq; aſtutiſſimè, cum tamen uocibus illis ueri, & ſolidi nihil ſubijciatur, fiũt pertinaces, atq; obſtinati cum filijs, & nepotibus, qui noxios id genus ita imbibunt errores, ut nulla fiat in nobis reliqua ſpes fore aliquando, ut reſipiſcant, agant pœnitentiam, ueritatem concipiant, & ad gremium, et ad unitatem Eccleſiæ reuertantur: niſi forte Spiritus Sanctus, qui generalibus Concilijs aſſiſtit, eos ſpeciali ſuo fauore cœlitus illuſtrare dignetur ad ſuſcipiendam Catholicæ ueritatis agnitionẽ. Quod ſanè ut fiat, in hoc generali Concilio debemus, quod pijſſimo affectu conſuluit faciendũ PIVS PAPA, quotidianis ab Optimo Maximo Deo precibus, & orationibus poſtulare.

FALSVM ILLVD ESSE, *quod aiunt aduerſarij noſtri de uerbo Dei, & quæ de illo inter nos, & ipſos differentia ſit.*

SI *uerum eſſet, quod aduerſarij noſtri de uerbo Dei paſſim nugantur, et ſibi uulgò arrogant, cohortandi eſſent populi, ut eos audirent, & ſequerentur: quia proculdubio* Chriſtianæ *religionis myſteria, & dogmata, niſi fundentur in uerbo* Dei*, alia uia cognoſci nequeunt.* Nam *id ſolum in huiuſmodi rebus longè à ſenſu, & à naturali ratione remotis eſt infallibile, & quemadmodum ſcriptura dicit,* Omnis *homo mendax, quia nihil poteſt intelligere, niſi aliquo modo ſe ſe conuertat ad phantaſmata.* Diuina *uero, cum altiora ſint phantaſmatibus non poſſunt in eis relucere, ac repræſentari, à quibus tamen accipit mens noſtra quicquid naturaliter appræhendit, & cognoſcit naturali quidem intellectus agentis lumine.* Sed *res minime ſe habet hoc modo: immo ſuis perſuaſionibus conceptis ex proprijs imaginationibus ducuntur; neq; uerbo* Dei*, ut gloriari ſolēt, nituntur.*

ſus carnis in eis permanens etiã ipſi Deo repugnet. Paſtoribus autem, concionatoribusq́; poteſtatem faciunt ſcripturam declarandi, & interpretandi, & hoc nimirum per ſolam ethimologiam, & collationẽ obſcuriorum locorum ad clariora: cæterùm nos dicimus, & confitemur omnia dogmata, & omnes ritus, qui ad cultum Dei pertineant, in Eccleſia recipi ex uerbo Dei, cuius tamen contrarium impingunt nobis aduerſarij, & iniuria quidem inurunt Eccleſiæ Romanæ uulgò notam infamiæ, ut facilius populos decipiant, ſeparentq́; à Romana, & Catholica Eccleſia, & alliciunt perniciosè ad conuenticula Sathanæ. Verbum Dei porrò in ſolis ſcripturis Veteris, et noui Teſtamenti contineri planè inficiamur, negamus etiam ſcripturas exponi debere ad normã noſtrorum aduerſariorum. utrunq; autem breuiter, & dilucide comprobemus.

ESSE, ATQVE HABERI *etiam ſine Scripturis Verbum Dei.*

NEMINI *dubium eſt, inde ab Adamo uſque ad Moyſen, tum ante diluuium, tum poſterius factum miniſterio Angelorum crebró fuiſſe Verbum Dei ſine ullis ſcripturis, quo miris conſolationibus afficiebantur per ſuauiſſimas de filio Dei promiſſiones, & de remiſſione peccatorum, & reconciliatione hominum cũ Deo, prorſusq; de iuſtificatione, & futura glorificatione, quo etiam Deo certa quædam offerebant ſacrificia: quis enim credat Abel, & cæteros Patres Deo ſacrificauiſſe abſq; uerbo Dei? immo ſine ſcripturis data fuit Patribus circunciſio, & inſtituta fuerunt ſub lege naturæ ſacrificia, oblationes, & alia, quibus merito colebatur Optimus Maximus Deus, & repepetita fuit ſæpe diuina, & immutabilis promiſſio de futuro Meſſia. Sacræ quidem ſcripturæ multis fuerunt ſeculis poſteriores fidelibus hominibus, & uerbo Dei. Nam eas ante Moyſen nullas fuiſſe palam eſt: inter quem, & primum hominem creatum annorum duo millia, trecenti ſeptuaginta tres interceſſerunt.*

ſerunt. Porrò, cum iã extarent in populo Dei ſcri-
pturæ, quoties abſq; ſcripturis loquutus eſt Deus, & uerbum ſuum patefecit Moyſi, Samueli, Prophetis, & reliquis innumeris Patribus Veteris teſtamenti? Nonne præterea Dominus, & magiſter noſter Ieſus Chriſtus plurima ſine ſcripturis dixit, docuit, pronunciauit? & cum ipſe nihil omnino ſcripſiſſet Apoſtolos quidem in uniuerſum mũdum non ad ſcribendum uerbum ſuum miſit, Sed ut illud teſtificarentur, & prædicarent. quòd ſi cum iam aliquot anni fluxiſſent poſt Chriſti glorioſam in cœlum Aſcenſionem, multa ſcripturis mandarunt, non iuſſu, & mandato Chriſti hoc præſtiterunt, ſed per occaſionem, quæ diuerſis rationibus in diuerſis eccleſijs ipſis offerebatur. Quid, rogo, ſi quippiam non ſcripſiſſent, quod ſanè facere non tenebantur, quia de ſcribendo nullum habuerunt mandatum, præter Ioannem, cui cum in ſpiritu eſſet die Dominica, fuit commiſſum, ut ſcriberet Apocalipſin, nunquid Eccleſia priuata ſemper fuiſſet Verbo Dei? peſtilentiſſimè igitur falluntur, & in errorem alios pertrahunt exiſtimantes, & docentes uerbum Dei ſolum in ſcripturis Apoſtolorum, & Prophetarum cõtineri. Quot myſteria, quot dogmata plurimis an-

nis poſt eam primitiuam Eccleſiam, in qua ſuperſtites fuerunt Apoſtoli, & mox etiam eorum diſcipuli Chriſtianæ religionis neceſſaria declarauerunt, definierunt, & tradiderunt ſacra, & uniuerſalia concilia ſine ſcripturis? conſubſtantialitas diuinarum perſonarum, proceſſio Spiritus ſancti à Patre, et Filio, coniunctio duarum naturarum in una perſona, baptiſma collatum ab hæreticis in forma Eccleſiæ, atque id genus alia complura fuerunt à Patribus in Concilijs definita ſine ſcripturis; quomodo igitur in ſolis ſcripturis habemus Verbum Dei? quibus ſcripturis docuerũt Patres Verbum Dei, cum nullæ adhuc extarent ſcripturæ? Dixerat Chriſtus, Amen dico uobis, ubicunq; prædicatum fuerit hoc Euangelium in tota mnndo, & quòd fecit hæc narrabitur in memoriam eius. At quo tempore dixerat hæc Chriſtus, de ſcribendo Euangelio ne cogitaſſe quidem uidetur Matheus, aut quiſq; alius Euangeliſtarum, & Prophetæ, cum nõdum ſua oracula ſcripſiſſent, quomodo uerbum Dei prædicabant? & Apoſtoli quomodo ante prædicabant Euangelium, & Verbum Dei, q̃ ſcripſiſſent? quàmq; ſcripturis aliquid mandauiſſent? Itaq; ſummo ſtudio errorem hunc aduerſariorum cauere debet generale Concilium, nec arbi-

trari ſimul cum eis Verbum Dei contineri ſolum in Prophetarum, Apoſtolorum ſcripturis, nec ſimul cum eis putare dogmata, & miſteria Fidei poſſe, ac debere confirmari ſolo teſtimonio, & ſola authoritate ſcripturarum.

HAERETICOS HABERE SCRIpturas, at non ſenſum ſcripturarum, & ipſum teneri ab Eccleſia Romana, et ab eadem alijs cõmunicari.

PESTILENTISSIMVS quoq; error eſt aduerſariorum, cũ negant ſcripturas in eo ſenſu accipi debere, in quo ſemper fuerunt expoſitæ ab Eccleſia Romana, Sed in quo ipſi cæperũt heri, aut nudius tertius excogitatis nouis figmentis eas interpretari ſine ſcripturarum genuino ſenſu, & ſpiritu. & ſpiritus quidem ſcripturarum non poteſt alius eſſe, quàm Eccleſiæ Catholicæ ſpiritus: ab eodem enim ſpiritu genuinum, & proprium ſenſum ſcripturarum neceſſe eſt prouenire, à quo declaratæ fuerunt eſſe canonicæ. Quia igitur Eccleſia Romana omnibus gentibus, & populis, quæ eſſent canoni-

cæ, aut authenticæ ſcripturæ definiuit, eaſq; à non canonicis calculo, & iudicio ſuo diſcreuit, cui & conſenſit omnibus ætatibus orbis Chriſtianus, opus eſt ueram quoq; illarum intelligentiam, & germanam expoſitionem æquo animo ſumere ab eadem Eccleſia. & certe non ideo ſunt canonicæ ſcripturæ, nec ideo tanq; authenticæ haberi, & accipi debent, quoniam factæ, ſeu compoſitæ fuerunt à certis quibuſdam hominibus, ſed quia uniuerſalis Eccleſia teſtificata eſt omnino, & declarauit eas planè eſſe huiuſmodi, à quocunq; illæ tandem ſint, etiam ſi fortè illarum ſcriptor ignoraretur. Marcus non audiuit, nec uidit Chriſtum; uidit, & audiuit Nicodemus: Eccleſiæ tamen authoritate commoti, atq; ab illa edocti recipimus Marci, reijcimus Euangelium Nicodemi. Et eadem authoritate perſuaſum habemus in Euangelio Marci eſſe Verbum Dei: At in ſcriptura Nicodemi uerbum hominis. Itaque non perſona, quæ ſcripſit attendenda eſt, ſed magis teſtimonium, & poteſtas Eccleſiæ, unde illas tanq; authenticas, & canonicas firmo, & indubio animo ſuſcepimus. Quare ſolo ſpiritu Eccleſiæ Romanæ, qui proculdubio ſpiritus Chriſti eſt, debent exponi diuinæ ſcripturæ. cum reperiãtur enim plurima in ſcripturis obſcuriſſima,

quæq; pariant controuerſiam, quis illa potius illuſtra-bit, & aperiet ad tollendam, & ſedandam omnem controuerſiam, quàm Eccleſia, *uel generale* Concili-*um, quod uniuerſalem* Eccleſiam *repreſentat? teneamus igitur hanc regulam, uerum ſenſum ſcripturarum, ubi fuerint obſcuræ, non accipiendum aliunde, quàm à* Romana, & Catholica Eccleſia. *nam alioqui dubiorum, & quæſtionum difficillimarum nullus unquam erit finis, & peruerſitate, ac uitio hæreticorum incerta omnia reddentur.* Igitur Spiritus *ſanctus, qui ſcripturam per homines reuelauit, quemadmodum ait* Petrus, *non enim uoluntate humana allata eſt aliquando prophetia, idem quoq; ſenſum, & intelligentiam ſcripturæ primis* Eccleſiæ Patribus *reuelauit, ac de ueritate illos certiores fecit. quare noſtra prophetia, hoc eſt ſcripturarum interpretatio conſona, & uniformis debet eſſe priſcis* Eccleſiæ Pa-*tribus, & magiſtris* Fidei. *Si permittetur cuilibet priuato ſuo iudicio ſcripturas interpr*æ*tari, plena erunt omnia confuſionum, & hæreſum: omnis enim hæreticus, et ſchiſmaticus pro ſe habet in promptu, et citat ſcripturam, & eam ad placitum ſuum exponit, & nomine ipſius gloriatur, & quemadmodum* Au-*guſtinus ait, omnis hæreticus prædicat* Chriſtum;

qualem ſibi fingit, non qualẽ ueritas dicit. Itaq; neceſſe eſt, omnes homines in captiuitatẽ redigere intelle ctũ ſuum in obſequiũ Fidei, & credere ſcripturas ueras eſſe non in ſenſu, quem ſibi quiſq; priuatim præſumit: ac multò minus quidem ſecundum prophanas, & adulterinas eorum interpretationes, qui ſe ab Ec*cleſia temere ſegregauerunt* : At *ſecundum antiquã* Eccl*eſiæ traditionẽ expoſitas: quam ſancti* Patres *tã ti fecerunt, ut non alia fere machina ſuorum temporum hæreticos expugnauerint* . Hac *uetuſtiſſimus* Ireneus Valentinum *hæreticum expugnauit*. Hac Tertullianus Martionem, Hac Origenes Celſum, Hac Nicænum Concilium Arrium, Hac Baſilius Eunomium, & Amphilochium, Hac Hieronymus Vigilantium, Iouinianum, & Luciferianum, Hac Cyrillus Alexandrinus Neſtorium, Hac Theodoritus in Polipbormo ſui tẽporis hæreticos, Hac Auguſtinus Donatiſtas, & Iulianum, Hac Leo, Gelaſius, & Ioannes Romani Pontifices Euthechen, & Neſtorium, Hac ſexta Synodus Monothelitas, Hac ſeptima Iconomachos, Hac Petrus Cluniacenſis Henricianos, & Petrobruſſianos, Hac contemporaneus Bernardus Petrum Habailardum, Hac Euthimius uarios mnltorum temporum hæreticos, Hac cæteri

Patres ad hæc uſq; noſtra tempora diuerſi generis hæreticos omnibus ætatibus expugnauerunt. Age *uerò aliquot ſcripturarum loca percurramus, ut facile quiſq; uideat quanta peruerſitate adulterent ſcripturas hæretici, & quàm ſit neceſſe, ut mandauit Chriſtus, audire* Eccleſiam, *& priuata iudicia ſubijcere calculo* Eccleſiæ, *aut* Generali Concilio. *Itaq; hunc textum de ſacramento* Euchariſtiæ, Hoc *eſt corpus meum, quidam hæretici hoc modo exponunt*, Hoc *eſt corpus meum, ideſt ſignificat, & figura eſt corporis mei.* Sed Eccleſia *hoc modo*, Hoc *eſt corpus meum uerum, & naturale.* Deinde *cum ait* Chriſtus, *qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit:* Anabaptiſtæ *interpretantur, primùm eſſe credendum, & mox baptizari oportere. & quia paruuli non credunt, propterea uanum eſſe illorum* Baptiſmum, Eccleſia *uerò non ſupra fidem baptizandi paruuli fundat baptiſmum paruulorum, at ſuper mandatũ* Chriſti, *qui iubet eos baptizari, quos uelimus eſſe participes regni cœlorum, credẽs in baptiſmo infundi ſpem, fidem, & gratiam* Spiritus *ſancti. præterea cum* Paulus *dicit, arbitramur hominem iuſtificari abſque operibus legis, ita exponunt* Lutherani, *ſola fides iuſtificat, excluſis bonis operibus tum legis, tum* Fidei,

quia ſunt eadē opera legis, et fidei, ſed Eccleſia fides, ait, in Chriſtū iuſtificat ſine operibus legis, non ſine operibus Fidei, quæ non ſunt legalia ſimul cum Euangelio neceſſaria, & illa quidem ſplendida coram hominibus apparent: Sed hæc ſunt reuera illuſtria coram Deo. Item cum Petrus de Sacerdotio inquit; Vos eſtis genus electum regale Sacerdotium, exponunt Lutherani de Eccleſiaſtico Sacerdote abſolute, ac proinde fingunt æque Sacerdotem eſſe, & non minus abſoluere puerum, & mulierem, atq; Epiſcopum, & Papam: Eccleſia uerò de ſpirituali Sacerdotio. cum porrò ſcribit Paulus contra prohibentes nubere, & contra iubentes abſtinere à cibis, quos Deus creauit, ut cum gratiarum actione percipiamus, exponunt hæretici de Papa, qui clero uxores prohibuit ducere, & ſacris uirginibus nubere, & populo carnibus, et alijs cibis ueſci; At Eccleſia refert hoc ad Manichæos, qui docebant ſimpliciter omnibus uetitum eſſe comedere carnes, oua, & animalia, quæ uel habuerunt, uel habitura fuiſſent uitam, & de Tatianis, qui nuptias tanq; res per ſe malas execrabantur. Papa uerò matrimonium contrahere prohibet nemini, niſi uoto ſeipſi uoluntate ſua reddiderint inhabiles. Deinde abſtinentia nequaquam eſt ciborum prohibi-

tio: cum enim ieiunamus, & definitis aliquot diebus alijs nos à lacticinijs, & carnibus edendis abſtinemus, non eo id facimus, quia ſint res per ſe malæ, ſed ut aliquando ſobriè uiuamus, & corpora noſtra caſtigemus, & in ſeruitutem interioris hominis redigamus; cæterùm inter ſe longè differunt abſtinentia, & prohibitio, loquitur autem Paulus de ſimpliciter prohibentibus, non de abſtinentibus. ſententiam porrò illam Pauli ad Coloſſenſes, Ne tetigeris, neq; guſtaueris, neq; contractaueris, ad Papam trahunt hæretici, quatenus illa prohibuerit; ſed Eccleſia interpretatur de uſu Iudaico, & legis, quæ uetabat nonnulla iam per mortem Chriſti abrogata, nobisq; propterea iam licita. Papa igitur non talia prohibet ſimpliciter, ſed iubet honeſtis, ac optimis de cauſis, ut nos ab ijs, quæ licita ſint abſtineamus certis aliquibus temporibus. inſuper illud Prophetæ Abacuc, iuſtus ex fide uiuit. Sic exponunt, ut aſſerant hominibus Chriſtianis ad ſpiritualiter uiuendum ſolam fidem abundè ſatis eſſe, nec iuuare quippiam opera, cerimonias, organa, Campanas, Regulas ordinum, proceſſiones, ieiunia, orationes, & huiuſmodi alia; Sed Eccleſia intelligit ſimul cum Paulo, non loqui prophetam de ſola, et nuda fide, at de fide uiua, & forma-

ta tharitate, quæ per dilectionem operatur quæcunq; præcipit Deus, & traditiones Patrum obſeruat, & Eccleſiæ morem gerit. Præterea ſententia Chriſti apud Ioannem, Ego, & Pater unum ſumus, Arriani exponebant de unitate, quæ ſit per charitatem. Eccleſia uerò de unitate eſſentiæ in diuinis perſonis, qua Pater, Filius, & Spiritus ſanctus Omouſij ſunt, ideſt conſubſtantiales. Verùm longior, quàm æquũ ſit ero, ſi omnia loca ſcripturarum, quæ fœdata ſunt ab hæreticis huc proferre uoluero; nulla enim ferè clauſula eſt in tota Biblia, quam illi ſomniatis, & peſtilentibus expoſitionibus non deprauauerint, non ad ſuas confirmandas impietates detorſerint. Quãuis igitur habeant hæretici ſcripturas, & earum nomine glorientur, non tamen uerum ſenſum habent ſcripturarum, quem ſola Romana, et Catholica Eccleſia ſemper habuit, & habebit: quia in ea ſola eſt Spiritus ſanctus author, & reuelator ueritatis. nã Chriſtus apud Ioannem inquit, Ego rogabo Patrẽ, & alium paracletum dabit uobis, ut maneat uobiſcum in æternum, ac ob eam cauſam uocatur ſpiritus ueritatis apud eundem Ioannem. & Paulus in poſteriore ad Thimotheum Epiſtola Catholicam Eccleſiam appellat columnam, & firmamẽtum omnis ueritatis.

Ad Epheſios quoq; ait, Propterea dediſſe Deum Ec
cleſiæ ſuæ quoſdam Apoſtolos, quoſdam autem Pro-
phetas, alios uerò Euangeliſtas, alios autem paſto-
res, Doctores, ut iam non ſimus paruuli fluctuantes,
& circunferamur omni uento doctrinæ in nequitia
hominum, in aſtutia ad circunuentionem erroris, quē
locum ſecutus Hireneum Auguſtinus ita intelligit, ut
aſſerat ex eo uerum, & germanum ſenſum ſcriptu-
rarum obtineri ſemper in Eccleſia per legitimā ſuc-
ceſſionem Epiſcoporum, et Eccleſiarū propagationē.
Ac ueteres orthodoxi Patres, quos recentiores catho
lici Doctores imitantur, docuerunt nullius certi homi
nis quamuis in ſcripturis exercitati ſenſum debere
cōmuni Eccleſiæ Catholicæ ſenſui præferri, ut Au-
ſtinus dicat, Euangelio ſe non crediturum, niſi ad
hoc authoritate Catholicæ Eccleſiæ compelleretur.
Placet hoc loco recitare, quæ ad propoſitum noſtrum
confirmandum ſcribit Clemens Petri diſcipulus, &
ſucceſſor in regenda, & adminiſtranda Eccleſia uni-
uerſali ad Hieroſolymitanam Eccleſiam: Relatum
eſt, inquit, nobis, quòd quidam in partibus ueſtris com
morantes aduerſantur ſanis doctrinis, & prout eis
uidetur, non ſecundum traditionem Patrum, ſed iux
ta alium ſenſum docere uidentur. multas enim quidā;

ut audiuimus, ſecundũ ingeniũ hominũ ex his, quæ legunt, uerisimilitudines capiunt, et ideo diligenter obſeruãdum eſt, ut lex Dei, cũ legitur nõ ſecundũ propriã intelligentiã legatur, uel doceatur. Sunt enim multa uerba in ſcripturis diuinis, quæ poſſunt trahi ad eũ ſenſum, quẽ ſibi unuſquiſq; ſponte præſumpſit, quod fieri nõ oportet. Nõ enim ſenſum extrinſecus ab alijs alienũ, et extraneũ quærere debetis, aut quo modo ipſum ſcripturarum authoritate cõfirmetis, ſed ex ſcripturis ſenſum capere ueritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam diſcere ſcripturarum, qui eã à maioribus ſecundum ueritatem ſibi traditam ſeruauit, & ipſe poſſit, ea quæ rectè ſuſcepit competenter aſſerere. Nam Apoſtolus Paulus ad diſcipulum ſuũ Timotheum, quæ audiſti, inquit, per multos teſtes, hæc commenda fidelibus hominibus: qui idonei erunt & alios docere: Quæ ſancti Clementis pulcherrima & memorabilis ſententia, quia negligitur ab hæreticis, idcirco menſa Domini, hoc eſt ſcriptura ſacra ſit eis in laqueum, in captionem, in ſcandalum, et in retributionem, & obſcurantur eorum oculi, ne uideant claram ſcripturæ ueritatem. Clauis enim ſacrarum literarum intelligentiam aperiens eſt maiorum interpretatio, & Eccleſiæ Catholicæ perpetus conſenſus.

QVOT MODIS CONFIRMARI poſſint Chriſtiana dogmata.

QVAMVIS, *ut ante dixi, argumentari ad conuincendos aduerſarios non debeamus, ſed eorum argumentationes tantùm diluere, quia ſumus à temporibus Apoſtolorum in iuridica poſſeſſione ueritatis, operæprecium tamen erit, ut Patres intelligant, quibus rationibus, & medijs, quaſi aggeribus, & propugnaculis inexpugnabilibus poſſimus Chriſtiana dogmata inuitis hæreticis, & portis inferorum communire. Itaq; ſolo uerbo Dei confirmanda ſunt Fidei, et Chriſtianæ religionis dogmata: quia uerò non ſolùm in ſcripturis, at etiam in Eccleſiaſticis traditionibus cōtinetur uerbum Dei, quod ſanè tanq; primum principium rerum ad religionem, & ad Chriſtianam fidē ſpectantium conſtitui opus eſt: quippe quia idem Spiritus ſanctus loquitur per os Eccleſiæ, atq; in ſcripturis per literas amanuenſium ſuorum prophetarum, & Apoſtolorum. & multò quidem prius locutus eſt per os Eccleſiæ, q; per ſcripturas. nam prior eſt Eccleſia, prior eſt illius traditio, prius eſt Euan-*

gelium, & uerbum Dei, q̃ ſcriptura. & priore illo tempore habuit nihilominus authoritatem ſuam Eccleſia non à ſcripto, ſed à uiuo Euangelio, *& uerbo* Dei, *hoc eſt uiua uoce, & uiuis quibuſdam inſtitutis prædicato, & tradito.* Propterea *utroq; modo nempe ſcripturis, & traditionibus confirmari poſſunt dogmata.* Scripturis *autem confirmari debent expoſitis nõ priuato alicuius etiam in ſcripturis exercitatiſſimi iudicio, at ſolo ſpiritu* Catholicæ, *&* Romanæ Eccleſiæ, *quæ, ut ex* Paulo *dixi,* Columna, *& firmamentum eſt ueritatis, quæq; nobis tradidit ſcripturas, & quænam eſſent canonicæ teſtificata eſt, illaſq; à non canonicis diſcreuit, & de hoc reddidit nos certiores, quod profectò aliunde non poteramus intelligere. quare ſimiliter non poteſt aliunde uerus, & proprius ſenſus ſcripturarum cognoſci.* Ad *hæc uerbum diuinum haberi quoq; in* Eccleſiaſticis *traditionibus, ut ſic per illas, quemadmodum per ſcripturã ſacram ualeamus dogmata cõfirmare, ideo probatur, quia ſi docẽte* Spiritu *ſancto per* Eccleſiam, *qui, ſpiritus eſt* Chriſti, *&* Eccleſiæ, *quo uidelicet* Eccleſia, *ut promiſit* Chriſtus, *in omnẽ ueritatem ducatur, perſpicuum habemus, quæ ſint canonicæ ſcripturæ, quæ non canonicæ, & conſequenter germanum, & pro-*

prium ſenſum canonicarum ſcripturarum tenemus? Similiter confiteri neceſſe eſt, eodem infallibili ſpiritu Eccleſiam dirigente in Eccleſiaſticis traditionibus contineri uerbum Dei. Quare cum uerbo Dei confirmentur dogmata Fidei, conſequens eſt, ea non ſolum ſcripturis, uerùm etiam eccleſiaſticis traditionibus confirmari poſſe. Ac debet his duabus uijs procedere Concilium Oecumenicum. Nam ſi calculo, & teſtimonio Eccleſiæ credimus ab ea ſcripturas canonicas recipientes, quare ſimiliter ei non credamus in Eccleſiaſticis traditionibus contineri uerbum Dei, cũ illas de manu ipſius Eccleſiæ recipiamus? An credamus Spiritum ſanctum non permittere illam errare dum teſtificatur, & declarat, quæ ſint canonicæ ſcripturæ, dum illas interpretatur, dumq́; à non canonicis eas diſcernit? & tamen permittat eam errare in conſtituendis traditionibus? Memoria quæſo repetamus Chriſtum duas claues Eccleſiæ Catholicæ contuliſſe, non ijs, qui dirempti ſint ab Eccleſia, unã ſcientiæ, alteram poteſtatis, Ac tum facile cognoſcemus Eccleſiam ſolam perſpicuum habuiſſe, quæ ſcripturæ eſſent canonicæ, qui ſenſus proprius eſſet earundem, et eam ſolam potuiſſe traditiones dare, quæ uerbi Dei non eſſent expertes: Ac itidem ſciemus

Tridentinum Concilium optime ſtatuiſſe, ut ſcriptu ras canonicas, & Eccleſiaſticas traditiones pari pie- tatis affectu recipiamus. Quinetiam, ut certiorem, et firmiorem eſſe intelligamus authoritatem Eccleſiæ, quàm ſcripturarum, non uerita eſt Eccleſia in- terdum contrafacere, ac haberetur in ſcripturis: & interdum præter ſcripturas. continebatur in ſcriptu ris baptizandum eſſe in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti: ac tamen Apoſtoli baptizabant in nomine Ieſu Chriſti, ut legimus in Actis Apoſtolo- rum. Præterea in ſcripturis iubebatur cauendum à ſuffacato, & ſanguine: ac tamen abrogatum eſt il- lud mandatum ab Eccleſia, quæ ſabbati etiam obſer uationem in diem Dominicam tranſtulit. De tracta tionibus, quid Paulus dicat audiamus, in priore ad Corinthios Epiſtola inquit. Laudo uos fratres, ꝙ per omnia mei memores eſtis, & ſicut tradidi uobis præcepta mea tenetis. Theſalonicenſes itidem co- hortatur his uerbis, Itaq; fratres ſtate, & tenete traditiones, quas didiciſtis ſiue per ſermonē, ſiue per Epiſtolam noſtram. In eandem ſententiam ortho- doxi Patres, et Græci, et Latini ſemper locuti ſunt, & docuerunt. Dioniſius quidem Areopagita in li- bro de Hierarchia Chriſtiana dicit eloquia Diuina

eſſe

eſſe duplicis generis, nimirum quædam in ſanctis, ac Theologicis libris nobis commendata, & alia præterea, quæ ex animo in animum medio intercurrente uerbo corporali quidem, ſed quod carnis ſenſum penitus excedat ſine literis transfuſa. ſiquidem ut conſequenter ait, primi illi noſtri ſacerdotales duces, Apoſtolos intelligit, ſumma illa, & ſuperſubſtantialia partim ſcriptis, partim non ſcriptis inſtitutionibus nobis tradiderunt. Deinde Hireneus in libro tertio contra Hæreſes: *Quid enim ait? etſi modica aliqua quæſtione diſceptatio eſſet, nonne oportebat in antiquiſſimas recurrere Eccleſias, in quibus Apoſtoli conuerſati ſunt, & ab eis de præſenti quæſtione ſumere, quod certum, & re liquidiſſimum eſt? Quid autem, ſi neque Apoſtoli quidem ſcripturas reliquiſſent nobis: nonne oportebat ordinem ſequi traditionis, quam tradiderunt ijs, quibus committebant eccleſias? Cui ordinationi aſſentiunt multi gẽtis Barbarorũ, eorum, qui in Chriſtum credunt ſine charactere, uel atramento ſcriptam habentes per ſpiritum in cordibus ſuis ſalutem, & ueterum traditionem diligenter cuſtodientes.* Magnus quoq; Baſilius in libro de Spiritu ſancto planè oſtendit habere nos dogmata, quæ in Eccleſia ſeruantur, ac prædicantur, partim ex cõ

ſcripta doctrina, partim uerò ex Apoſtolorum tradi tione ad nos delata in miſterio. & addit conſequen ter, utranq; ad pietatem eandem uim habere, ac illis neminem contradicere, qui uel modicam ſaltem eccle ſiaſticorum iurium experientiam habuerit. Si enim, inquit, aggrederemur conſuetudines nullis ſcriptis proditas, uelut non magnam uim habentes reijcere imprudentes etiam ipſis principalibus Euangelij par tibus iniuriam inferremus: immo potius ipſam Euan gelij prædicationem ad nudum nomen contrahere mus. Et probat hoc ipſe Baſilius quamplurimis neceſ ſarijs Eccleſiæ Chriſti doctrinis, et obſeruationibus, quæ ſola traditione, & Apoſtolica inſtitutione iam inde uſque ad nos peruenerunt: cum earũ nihil uſquã in ſacris ſcripturis inueniatur diſertis uerbis expreſ ſum. Atque inter plurima id genus exempla indi cat, & ipſam ſacræ fidei noſtræ principalem confeſ ſionem, qua credimus in Patrem, & Filium, & Spi ritum ſanctum Apoſtolica potius traditione, quàm a perta, & nuda litera nos habere. aſſerit præterea & ſua ſententia planè Apoſtolicum eſſe cõſtanter, & integrè perſeuerare in iſtiuſcemodi Catholica, tam et ſi non ſcripta traditione ab Apoſtolorum tẽ pore ſucceſſione quaſi per manus accepta, & uſu ſi

mul cum tempore progrediente per longam conſuetu dinem Eccleſijs tradita. & hanc potiſſimum tradi- tionem putat ſatis eſſe ad confutandos hæreticos, qui eo tempore perſonam Spiritus ſancti conabantur ab unitate ſanctiſſimæ Trinitatis dirimere. Quocirca nobis planè affirmat ſe uelle traditiones huiuſmodi uelut paternam quandam hæreditatem conſeruare, perſeuerareq; in doctrina ab Epiſcopo ſuo uiro, qui longo tempore in miniſterio Dei uitam tranſegerit; per quem & baptizatus ſit, & ad Eccleſiæ admini- ſtrationem promotus, accepta: præſertim ubi compe riret beatos illos Patres quotquot ipſum præceſſe- rant, quibusq; ſuæ tempeſtatis homines nulla ratione comparari quirent, in eadem conſtitiſſe ſententia; ip ſamq; communiter comprobaſſe. Alia complura ſcri bit ad hoc propoſitum, quæ recenſere longum, & mo leſtum eſſet. Porrò doctiſſimus Origenes meritò definiuit in commentarijs epiſtolæ ad Titum, Hære ticum eſſe habendum, qui Chriſto ſe credere profite tur, & aliud de Chriſtianæ Fidei ueritate credit, quàm habeat definitio Eccleſiaſticæ traditionis. Idem quoq; in uigeſima nona homilia in Matthæum, Quid eſt, inquit, ecce hic eſt Chriſtus, ecce illic? Hic eſt inquiunt, non extra ſcripturam foras aſpiciendum

eſt. Dicet enim qui ſeducere uoluerit, & defende-re contraria uoluntati, ecce hic eſt Chriſtus, *demon-ſtrans uerbi gratia hunc, uel alterum* Euangelij *lo-cum.* Alterius *autem erroris author dicet:* Ecce *hic* Chriſtus, *offerens ad exemplum textum alterum, qui uidetur defendere mendacij illius uerbum, quod propoſuit uindicare. & ex lege, ex prophetis, et ex Apoſtolis profert unuſquiſq; quæ uidentur defendere mendacium illud, ut ueritatem.* Quoties *autem cano-nicas proferunt ſcripturas, in quibus omnis* Chriſtia-*nus conſentit, uidentur dicere, ecce in domibus uer-bum eſt ueritatis, non in deſerto, nec in ſolitudine. ſed nos illis credere non debemus, nec exire à paterna, & eccleſiaſtica traditione, neq; aliter unq̃; credere, niſi quemadmodum per ſucceſſionem eccleſiæ* Dei *tra-diderunt nobis. uerùm quia* Patres *omnes* Græci, *et* Latini *fuerunt in hac ſententia, & de hac eadem re omnes propemodum ſcripſerunt, labore hoc ſcribẽdi, et recitãdi quid illi uarijs in locis de hac re ſcripſerint iã ſuperſedebo, ac tantũ proferam, quid* Auguſtinus *in diuerſis libris ad hoc propoſitũ docuerit: Si prius le-ctores admonuero, nos aliquid ab eccleſia traditũ bifa-riã accipere, tũ ex antiqua, et ueteri maiorũ noſtro-rum conſuetudine abſq; ullo ſcripto, ut de baptiſmo*

paruulorum inquit Origenes : tum per deſinitionem in ſcripto, ut de proceſſione Spiritus ſancti à Patre, & Filio : atq; de alijs compluribus deſinitis, & ſcriptis, uel in Concilijs, uel in decretalibus maximorum Pontificum epiſtolis : ac tamen de traditionibus, & conſuetudinibus Eccleſiæ nos loqui ſimpliciter: cumq; ſcripturas à traditionibus diſiungimus de ſcripturis intelligere ueteris ac noui Teſtamenti.

QVID AVGVSTINVS IN DIuerſis libris de traditionibus, et moribus, aut conſuetudinibus, quarum uſus eſt in Eccleſia Catholica, ſcripſerit.

MALLEVS *hæreticorum Auguſtinus multiplices in Eccleſia Dei oſtendit uſitatos mores, aut conſuetudines, & traditiones eſſe in diuerſis libris, quos ad publicam, & ſalutarem utilitatem edidit. Quandoq;, ut in tertio libro de Baptiſmo contra Donnatiſtas cenſet conſuetudinem aliquam extare alicubi, quæ directe pugnet cum ſcriptura ſacra : de hac facile adhibetur iudicium eam uidelicet mandandam ſempiterna obliuione in deſuetudinem, & ſcripturæ ſacræ obtemperaudum.* Nam De

minus ego ſum ait, non conſuetudo, ſed ueritas. immo talis proprie non eſt conſuetudo, ſed profanus, impiusq́ abuſus. Alias porrò *conſuetudines inueniri dicit, quæ ſcripturis, & Fidei Catholicæ minime repugnent.* Ac *iſtas quidem eſſe triplices confitetur, quarum nõnullas tota per orbem eccleſia frequentat, quas nimirum æque obſeruare conuenit, ac illa, quæ ſacræ ſcripturæ authoritas præſcribit.* Nam quod *eſt eiuſmodi ait, quin ita faciẽdum ſit diſputare inſolentiſſimæ inſaniæ eſt. illa enim, quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obſeruantur, dantur ſtatim intelligi uel ab ipſis* A*poſtolis, uel plenarijs concilijs, quorum eſt in* Eccle*ſia ſaluberrima authoritas, commẽdata, atq; ſtatuta retineri.* Sicuti *quòd* Domini *paſſio, & reſurrectio, & aſcenſio in cœlum, & aduentus de cœlo Spiritus ſancti anniuerſaria ſolẽnitate celebrantur, et ſi quid aliud tale occurrerit, quod ſeruatur ab uniuerſa quacunq; ſe diffundit* Eccleſia. In *centeſima decima octaua epiſtola ad* Ianuarium. Qualia item *ſunt, ut in libris de* Eccleſiaſticis *dogmatibus teſtatur, obſecrationum ſacerdotalium ſacramenta, quæ ab* Apoſtolis *tradita in toto mundo, atq; in omni* Catholica Eccleſia *uniformiter celebrantur, ut legem*

credendi lex ſtatuat ſupplicandi. Alia *quædam non tota obſeruat* Eccleſia, *ſed per loca terrarum, regiones*q; *ad ædificationem* Fidei, & *morum ſecũdum ſingularum eccleſiarum ſpeciales conditiones introducta, & recepta uariantur. de quibus ita iudicat, totũ hoc genus rerum liberas habet obſeruationes, nec diſciplina ulla eſt in his melior graui, prudẽtiq; Chriſtiano, quàm ut eo modo agat, quo agere uiderit* Eccleſiam, *ad quamcunq; fortè deuenerit, dum tamen uelit, ne aut ipſe cuiq; ſit offendiculo, aut alius quiſpiam ſibi*. Hanc *doctrinam fatetur, & gaudet ſe à beato patre* Ambroſio *accepiſſe, dicitq; ſe de hac ſententia etiam atq; etiam cogitantem, ita ſemper affectum fuiſſe, tanq; ea cœleſti oraculo acceperit*. *Quare lamentatur ſe crebrò dolentem, & gementem multas infirmorum perturbationes ſenſiſſe fieri per quorundam fratrum contentioſam obſtinationẽ huic* Ambroſianæ *regulæ non obtemperantium; & qui niſi quod dixi, faciunt, nihil rectum exiſtimant*. In *eadem ad* Ianuarium Epiſtola, *Præter hæc inſuper alia nonnunquam in* Eccleſia *reperiuntur, quæ neq; ſanctarum ſcripturarum authoritatibus continẽtur, nec in concilijs* Epiſcoporum *ſtatuta inueniuntur, nec conſuetudine uniuerſæ eccleſiæ roborata ſunt,*

neq; item notis, & rationabilibus cauſis exigentibus alicubi inſtituta ſunt, ſed diuerſorom locorum diuerſis moribus innumerabiliter uariantur ita, ut uix, aut omnino nunq; inueniri poſſint cauſæ, quas in eis conſtituendis homines ſequuti ſint; & quorum obſeruationes alioqui inutiles ſunt, & infructuoſæ: ſicut quando non aliò, quàm ad ſeruile grauamen populi Chriſtiani tendunt. Hæc, ubi datur facultas, cenſet abſq; dubitatione reſecanda; ut de quibus ſolis dixerit Chriſtus, in uanum me colunt docentes mandata, & traditiones hominum. Admonet tamen prudenter habita quidem infirmorum ratione talem reſectionem fieri oportere. nam ipſa conſuetudinis mutatio, etiam quæ utilitate adiuuat, perturbat nouitate. Quæ igitur utilis non eſt perturbatione infructuoſa conſequenter noxia eſt: atq; hinc fieri putat, ut Eccleſia Dei inter multam paleam, multamq; zizaniam conſtituta multa toleret & diſſimulet, & tamen, quæ ſunt contra fidem, uel bonam uitam non approbat, nec tacet, nec facit, in eadem Epiſtola ad Ianuarium. His quæ hactenus recitaui conformia ſunt, quæ ad Caſulanum ſcribit octogeſima ſextá epiſtola in hunc modum: in his rebus, de quibus nil certi ſtatuit ſcriptura diuina, mos populi Dei, uel inſtituta

ſtituta maiorum pro lege tenenda ſunt. in quarto autem libro contra Donatiſtas, ueritate, ait, ad conſuetudinem accedente, ipſamq́; ſtabiliente, ſicut quando conſuetudo plenarij Concilij authoritate confirmatur, ipſi conſuetudini tenacius, conſtantiusq́; nitendum, quàm cuicunq; aliorum diuerſæ opinioni. Deinde Auguſtinus idem, ut in undecima diſtinctione allegatur à Gratiano, Catholica, inquit, Eccleſia per orbem terrarum diffuſa tribus probatur exiſtere, quicquid enim in ea tenetur, aut authoritas eſt ſcripturarũ, aut traditio uniuerſalis, aut certè propria, & particularis inſtructio. Sequitur porrò, ſed authoritate tota conſtringitur, ut nemini liceat priuato ſuo conſilio, aut aduerſus ſcripturam, aut uniuerſalem iſtiusmodi traditionem aliquam temere obniti: utraq; enim hæc authoritatis priuilegio pollent. propterea in diſtinctione illa eadem in rebus huius generis decernitur, ut ſicut diuinarum legum præuaricatores, ita contemptores eccleſiaſticarum conſuetudinum coerceantur.

AD ECCLESIAM CATHOLIcam, ſiue ad generale Concilium Spectare iudicium de componendis, definiendis, & declarandis ambiguis Articulis Fidei.

QVIA, ut planè oſtendimus, aduerſarij noſtri, quamuis teneant maximam partem ſcripturarũ, tamen earum ſenſum non tenent, neq; traditiones, & conſuetudines Eccleſiaſticas, propterea nec poſſunt uerbum Dei habere; quandoquidem illud in Germano ſenſu ſcripturarum, & in eccleſiaſticis traditionibus continetur. quare nec poſſunt etiam conſtitui iudices in declarandis myſterijs fidei, & dogmatibus, quæ fundantur in uerbo Dei. Sed contra ſola Eccleſia Romana, & catholica, ſeu generale Concilium, quod uniuerſam repreſentat Eccleſiam poteſt in omnibus rebus Fidei eſſe iudex: habet enim canonicam ſcripturam, & eius proprium ſenſum, & ſacras traditiones, ea inquam ſola uerbum Dei habet, ac ea ſola rectè iudicare poteſt de ſcripturis, de illarum ſenſu, de dogmatibus, de conſuetudinibus, et de moribus.

hac de cauſa in generalibus Concilijs proponi, & re citari ſolent, quæ in ſuperioribus fuerant deſinita, & ea, quæ circa tractãdas quæſtiones doctores eccleſiaſti ci ſcripſerunt. nã in Cõcilio Epheſino, quemadmodũ narrat Vincẽtius *Lirinenſis, omnibus ſacerdotibus qui, ferè ducẽti conuenerant, uiſum eſt optimũ factu, ut ſententiæ Patrum in ſynodo recitarẽtur, quos uni uerſos catholicos fuiſſe pateret, ut nimirum adhibita conuenienti ſolemnitate, ex eorum conſenſu, atq; de- creto antiqui dogmatis religio, &* Fides *rite confir- maretur, &* Neſtorij *blaſphemia impiæ nouitatis condemnaretur. Sunt autem hi uiri, ait ille. quorum in* Concilio, *uel tanq; iudicum, uel tanq; teſtium ſcri pta recitata ſunt,* S. *Petrus* Alexandrinus *Epiſcos pus*. S. *Athanaſius*, S. *Theophilus. Eiuſdem ciuita tis ambo* Epiſcopi. *Vincentius* Cyrillus, *qui tunc ean dem eccleſiam* Alexandrinam *plurimum illuſtrabat, &, ne forſitan unius ciuitatis, ac prouinciæ doctrina hæc putaretur, adhibita ſunt etiam illa* Cappadociæ *lumina.* S. *Gregorius* Nazianzenus, S. *Baſilius* Cæ *ſareæ* Cappadociæ *Epiſcopi. item alter* Gregorius, *Niſenus* Epiſcopus. *Sed, nec ut ſola* Græcia, *aut* Oriens *tantùm, uerum etiam* Occidentalis, & *Lati nus orbis ita ſemper ſenſiſſe approbaretur, lectæ*

ſunt ibi epiſtolæ quædam, S. Fœlicis, *& S.* Iulij V*r*-*bis Romæ* Epiſcoporũ.*ad hæc ut non ſolum caput or*-*bis, uerùm etiam latera illi teſtimonium perhiberent adhibitus eſt à meridie.* S. *Cyprianus* Carthaginen*ſis* Epiſcopus, *& à ſeptentrione.* S. Ambroſius Me-*diolani* Epiſcopus. Hi *ſunt igitur omnes apud* Ephe-*ſum ſacrato decalogi numero magiſtri*, Conciliarij, *teſtes*, Iudicesq; *producti, quorum beata illa ſynodus doctrinam tenens*, Concilium *ſequens, credens teſti*-*monio, obediens iudicio, absq; odio, præſumptione, & gratia de fidei regulis pronunciauit*. In *ſexta etiam ſynodo* Conſtantinopoli *celebrata ex ſola intelligen*-*tia ſanctorum condemnatus fuit* Macharius *hæreti*-*cus*: Ac *in eadem* Patres *ita definiunt in decimo no*-*no canone*: *ſi ad ſcripturam pertinens controuerſia aliqua excitata fuerit, ne eam aliter interpretentur, q̄ quomodo* Eccleſiæ *luminaria, & doctores ſuis ſcri*-*pturis expoſuerunt*. In *ſeptima quoq; generali* Syno-*do ex doctrina ſanctorum* Patrum *damnati ſunt de*-*molitores imaginum*. Solent *etiam acta præceden*-*tium conciliorum recitari, quod ſane obſeruatum eſt, uelut in uetuſtioribus* Concilijs, *ita in* Florentino. *dixerunt enim* Patres *ad* Eugenium Papã, *quod ipſi concupiuimus* Pater Beatiſſime, *id tu pro tua huma*-

nitate conceſſiſti, ut ſanctarum Oecumenicarũ Syno dorum definitiones, & decreta in medium afferrentur, tum, ut earum ordinem imitemur (Singula enim Concilia maiorum ſuorum acta recitare ſolebant; ipſaq; Catholicæ Fidei fundamenta ponebant) tum, ut Patrum illorum ſenſus, ac eorundem mutuus conſenſus, & conuenientia, & erga maiorum ſuorum religionem pietas, ac obſeruantia nobis pateſiat, tum denique, ut eorundem ipſorum Patrum ſanctorum ad Deũ preces nobis in hoc noſtro munere auxilio ſint: & lecta ſunt ſeptem antiquarum Synodorum acta. exemplo igitur horum conciliorum in ambiguis, et dubijs quæſtionibus, pro certa, & conſtanti ueritate Fidei conquirenda, & inuenienda ad Patrum authoritates, & maiorum definitiones eſt recurrendum, ex quibus nullo propemodum negocio, tantùm apertis eorum codicibus manifeſta erit ueritas, nec planior, aut expeditior uia ulla poteſt alia eſſe pro ueritate fidei, & Eccleſiæ reparanda, & reſarcienda in tantis hæreticorum diuiſionibus, & ſciſſuris, & uarijs, & peregrinis doctrinis. Habemus uerò illud exploratum iudicium de rebus ad Chriſtianam religionem ſpectantibus ob Chriſti pollicitationem, & orationem, Rogaui pro te Petre, ut Fides tua non deficiat: &

ob rationes, quas ante recenſui proculdubio eſſe in Romana Eccleſia, & ſede Apoſtolica, adeoq́; in Pōtifice Maximo, qui ſanè illud authoritate, & uoluntate ſua cum alijs communicat. & ſanè Chriſtus abſq; dubitatione huic ſuæ Eccleſiæ tradidit claues, et ſcientiæ, et poteſtatis. poſſem hoc loco innumerabiles propemodum epiſtolas decretales recitare, Lucij, Felicis, Euſebij, Euariſti, Alexandri, Iulij primi, Anacleti, qui fuit beatiſſimi Petri diſcipulus, & complurium aliorum, quibus perſpicuum fieret, ab aſſumpto in cœlum domino, & Deo noſtro Ieſu Chriſto Eccleſiam Romanam iudicium exercuiſſe in cæteras orbis terrarum Eccleſias, & controuerſias etiam transmarinas definijſſe, & generalibus quoq; Concilijs authoritatem confirmatione ſua nunq̃; nō præbuiſſe.

ALIQVOT REGVLAE, AC notæ, quas Patres in dijudicando habere ante oculos operæprecium ſit.

QVIA Patres in Concilio Oecumenico, ut dixi, & plane oſtendi, futuri ſunt iudices in litibus, & controuerſijs componendis, quæ ſpectent ad Chriſtianam religionem: Propterea ex Vincentio Lirinenſi, & beato patre Auguſtino proponam certas quaſdam regulas, & notas, quæ Patribus in dijudicando ualde proderunt, & mirificè ſuffragabuntur, ut facile poſſint certa quadam, & quaſi generali, ac regulari uia Catholicæ Fidei ueritatem ab hæreticæ prauitatis falſitate, ac impietate diſcernere: quin etiam Eccleſiam Catholicam, & ueram à conuenticulis hæreticorum. Primum igitur ad hæreticorum fraudes cognoſcendas, & aduitandos eorum laqueos, & retia, ut in fide ſana cum ſani, tum integri, & candidi omnes permaneamus, dupliciter fidem noſtram adiuuante Spiritu ſancto neceſſe eſt communire, diuinæ legis, et ſcripturæ ſacræ inuiolabili authoritate, ac irrefragabilibus Eccleſiæ Catholicæ traditionibus: quippe cùm in his duobus,

ut commonſtraui, pleniſſimè uerbum Dei contineatur: & quia hæc duo pari pietatis affectu ſuſcipimus, & ueneramur iam inde à temporibus Apoſtolorum. Quamuis autem perfectum habeamus canonem ſcripturarum, & in illis eiſdem, pariterq; in Eccleſiaſticis traditionibus uerbum Dei, quod myſteriorum, & dogmatum omnium fundamentum eſt, perfectè omnino comprehendatur: ideo tamen opus eſt in eo ſenſu accipere, atq; interpretari ſcripturã, in quo ſemper Eccleſia Romana, et Catholica docente ſpiritu ueritatis eam intellexit: quia in ea exponẽda tot ſententiæ, ac tot interpretationes ab ijs proferuntur, qui ſuo ingenio freti naucipendunt Eccleſiæ authoritatem, et ſpiritum quot capita exiſtunt. Illam ſanè aliter Nouatianus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit: aliter Arrius, Eunomius, Macedonius, aliter Photinus, Apollinaris, Priſcillianus, aliter Iouinianus, Pelagius, Celeſtius, Neſtorius, aliter Oecolumpadius, Zuinglius; aliter ſacramentarij cæteri, & Anabaptiſtæ, Deniq; Lutherani aliter. Deinde niti omnes Eccleſiaſticis traditionibus eo neceſſe eſt, quia in Eccleſia Catholica omni ſtudio curandum eſt, ut id firmiſſimè teneamus, quod omnibus in locis, quod omnibus ætatibus, quod à cunctis

fidelibus,

& catholicis hominibus creditum eſt : Id ſine dubio uerè, ac proprie catholicum eſt, quemadmodum uis, & ratio ipſa nominis indicat. Cæterùm *hoc præſtabimus diligenter, ſi dabimus operam, ut ne latum quidem unguem diſcedamus, immo ut ſequamur uniuerſitatem, antiquitatem, conſenſionem. Sequemur uniuerſitatem, Si ueram eſſe confitebimur hanc fidem, quam* Catholica Romana *Eccleſia confitetur : Antiquitatem uerò, ſi complectemur eam intelligentiam, quam ſancti maiores, &* Patres *noſtri apeiente Spiritu ſancto nunq; non habuerunt, & cum alijs poſteris ſuis communicauerunt :* Conſenſionem *deniq;, ſi nusq; recedemus ab ipſa omnium uetuſtate, à ſententijsq;, & definitionibus omnium magiſtrorum, &* Epiſcoporum, *qui legitima, & continuata ſucceſſione in cathedra* Petri *canonicè ſederunt.* Quid *porrò agendum erit, cum aliqua una particula ſe ſe ab uniuerſalis* Fidei *communione præciderit ? ſicut* Lutherus, Carolſtadius, Oecolampadius, Zuinglius, *& alij prope innumerabiles hac noſtra ætate ſe ſe præciderunt ? membro inq; uicioſo, & peſtilenti uniuerſi corporis incolumitas, & ſanitas anteponenda eſt.* Verùm *ſi quando aliqua certa, uel multiiuga quidē contagio non iam unam, aut pauculas quaſdam parti*

culas, at uniuerſam Eccleſiam polluere, atq; infi-
cere conabitur, id quod peſtilenter accidit his turbu-
lentiſſimis temporibus, tum per generale Concilium
magnopere incumbendum erit in hoc ſtudium, ut om-
nes tanq; ſcopulum uitent nouitatem, conſtanterq;
ipſi uenerandæ antiquitati maiorum noſtrorum inhæ-
reant. Quod ſi duorum, uel trium hominum, aut cer-
te unius ciuitatis, aut alicuius etiã prouinciæ malus, et
perniciofus error in antiquitate ipſa male ab ipſis
intellecta et adducta inueniatur, quẽadmodũ recẽtio-
res hæretici moliuntur ſuos errores teſtimonio uetu-
ſtatis comprobare, tum illud fixũ debet eſſe in memo-
ria, & nobis uerſari ante oculos, ut perſuaſum ha-
beamus Concilij Oecumenici decreta longè præferẽ-
da eſſe temeritati, ac inſcitiæ paucorum quorundam,
etiam ſi authoritate antiqua illi annitantur, quam
ſancta Dei Eccleſia nunq; agnouit, neq; confirmauit:
ſicut Bohemi, & noui hæretici communionem ſub
utraq; ſpeciæ, nonnullaq; alia mordicus tenent, &
confirmant quaſi ex antiquitate ueterum Patrum,
adeoq; Apoſtolorũ accepta. Quomodo præterea con-
ſulendum eſt populis cum aliquid noui ſpargitur, de
quo nihil prorſus auditum antea fuerat? Tunc inq;
opus eſt conferre inuicem Patrum ſententias, qui ta

metſi diuerſis temporibus, & locis fuerunt, in unius tamen permanſerunt Eccleſiæ Catholicæ *communione, & fide, proptereaq́; tales magiſtri extiterunt, quibus meritò aſſentiri debeamus: & quicquid non unū, atq; alterum duntaxat, uerùm omnes pariter uno, eodemq; conſenſu apertè, frequenter, perſeueranter, tenuiſſe, ſcripſiſſe, docuiſſe, nouerimus, id nobis quoq;, & poſteris omnibus credendum eſſe proculdubio intelligamus.* Adhæc *notæ, ſignaq́; illa, quibus facilè appareat, quomodo inter ſe differant* Eccleſia *catholica, & conuenticula hæreticorum, quæq́; magna ex parte collegimus ex* Auguſtino *cōtra epiſtolam* Manichei, *quam uocant fundamenti, memoria teneantur. primum quidem eſt unitas* Fidei, *nam* Eccleſia Catholica *diuerſis tēporibus per diuerſos miniſtros, doctores, & paſtores unam ſemper, eandemq́; fidem profeſſa eſt, tenuit, & docuit, ſub uno* Pontifice *maximo* Domini, *et* Dei *noſtri* Vicario, *unde ipſa una quidem eſt* Eccleſia, *ſeuientibus contra eam infidelibus, hæreticis, & crudelibus tyrannis.* Conuenticula *uerò hæreticorum ſciſſa, & diuiſa flebili quodam modo inter ſe litigant, diſſentiuntq́; magnopere.* Sic *hodie aliter, atq; aliter ſentiunt, & prædicant alij, & alij hæretici* Lutherani, Carolſtadiani, Oeco-

lāpadiani, Zuingliani Anabaptiſtæ, quos etiam Balthaſarianos appellant. Deinde alterum ſignum eſt uniuerſalitas: Eccleſia enim Catholica per totum orbem terrarum diffunditur: Sic Apoſtolis ait Chriſtus: Euntes in uniuerſum mundum prædicate Euāgelium omni creaturæ: quod ſanè futurum uaticinati ſunt multò ante afflati Spiritu ſancto prophetæ. A ſolis ortu, Dauid inquit, uſq; ad occaſum laudabile nomen domini, & Eſaias læta re (inquit) ſterilis, quoniam multi filij deſertæ magis q̄; eius, quæ habet uirum: Qua de cauſa dicitur Catholica, ideſt uniuerſalis. At conuenticula hæreticorum anguſtis finibus, & limitibus circunſcribuntur. & quamuis laborent aſſiduè, ut dilatentur, & propagentur, uideāturq; interdum fœliciter amplificari, & ueram Eccleſiam obruere: tamen breui extinguntur. Tertiū autem ſignum eſt canonica electio, & legitima ſucceſſio Epiſcoporum, & miniſtrorum omnium. In Eccleſia quidem Catholica Paſtores intrant per oſtiū in ouile ouiū, & in cathedra Petri ſucceſſione continuata ſedent Epiſcopi, atq; ordinati ab Epiſcopis in clericis, et ſacerdotibus habentur, ita ſanè tanq; Aaron uocati. Deniq; ut Paulus ad Epheſios ait: Chriſtus in ea dedit quoſdam Apoſtolos, & Prophetas,

& Doctores, & Paſtores, in ædificationem corporis Chriſti uſq; ad conſumationem ſanctorum, hoc eſt ad finem mundi, donec omnes occurramus in unitatem Fidei, & agnitionis filij Dei. Electio igitur, et ſucceſſio miniſtrorum in Eccleſia non deſinet uſq; ad conſumationem ſeculi. At hæreticorum conuenticula ſacerdotia promiſcua tenent, quemadmodum inquit Tertullianus: idem enim ſunt in eis ſutor, & ſacerdos, cerdo, & miniſter, omnes quoq; habent in ſacerdotibus pueros, uiros, mulieres: Quorum quidem miniſtrorum electionem talem deſcribit Paulus in poſteriore ad Timotheũ epiſtola: ueniet, inquit, tempus, cum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt, ſed ad ſua deſideria coaceruabunt ſibi magiſtros prurientes auribus, & à ueritate quidem auditum auertent; ad fabulas autem conuertentur. Quartum ſignum eſt, contentum eſſe diuina inſpiratione in diluendis quæſtionibus circa fidem, & religionem. Eccleſia quia, ut Paulus ait, columna, & firmamentum eſt ueritatis, ac omnino tenet uerbum Dei, & Spiritum ſanctum, propterea in exponenda ſcriptura ſacra, in reconditis myſterijs aperiendis, in traditionibus, & dogmatibus contribuendis errare uſpiam nequit, diuinaq; ſemper inſpiratione ducitur, & contenta eſt.

conuenticula uerò ſtatum, & quietem non inueniunt, ſibi non conſtant, digladiationum, & certaminum habent nullum finem, ac modum: ſemper diſcentes, & peruenientes nunquam ad ueritatem: ut de ſacra Eucharistia *tot apud hæreticos fides exiſtunt, quot capita: immò de omnibus dogmatibus nouas, & uarias quotidie faciunt, æduntq; fidei confeſſiones, & catechiſmos, & bibliorum pugnantes, & contrarias inuicem translationes.* Quintum *ſignum eſt plantatio, & magiſterium.* A Chriſto *enim* Eccleſia *ædificata ſuper firmam petram eſt, plantataq; ab* Apoſtolis, *et ab eiſdem rigata: ego inquit* Paulus, Plantaui, Apollo *rigauit, & Deus incrementum dedit: hi fuerunt* Eccleſiæ *primi fundatores, & magiſtri, qui uerbo* Dei, *& ſana doctrina & optimis traditionibus eam plantauerunt, et aſſiduè rigauerunt, & doctrinã ſuã probauerunt ſanctis operibus, & miraculis.* At *conuenticula ſuos habet hæreticos præceptores, quos imitatur, à quibus prauitate doctrinæ imbuitur,* Arrium, Manicheum, Donatum, Vigleſum Lutherum, Zuinglium, *& huiuſmodi alios deſertores, & nouarum ſectarum inſtitutores,* Euangelij, *omnium dogmatum fidei,* Eccleſiaſticarum *traditionum, & morum corruptores. de quibus in poſterio-*

re ad Theſſalonicenſes ait Paulus: quia non crediderunt ueritati, mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio. Ac proinde Paulus eodem in loco pios, & catholicos admonet in hunc modum; ſtate, & traditiones, quas didiciſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtram. Sextum ſignum eſt conſtantia in dogmatibus, & traditionibus: In his quidem uera Eccleſia perpetuò idem credit, confitetur, docet quòd eximium donum, ut Romanis daretur ſic orauit Paulus: Deus patientiæ, & conſolationis det uobis id ipſum ſapere in alterutrum ſecundum Ieſum Chriſtum, ut unanimes, uno ore honorificetis Deum. conuenticula uerò hæreticorum inconſtātia perinde ſunt, ac folium, quod à uēto agitatur: nunc aiunt, nunc negant. quoties hæretici noſtri temporis, quæ prius aſſirmauerant, & millies prædicauerant, poſtea reſciderunt, & ſine chriſtiano zelo, & iudicio recantarunt, & improbauerunt? Septimum ſignum eſt humilis, & formidoloſa conſcientia: catholica nimirum conſciētia ueretur, ac timet, ne Deum optimum maximum offendat, mortaliter peccet, gratiam, & Spiritum ſanctum amittat, gloriam, & beatitudinem conſequatur: propterea ſub omnipotenti manu Dei ſubiecta, & ſupplex ma-

net, aſſiduéq; infirmitate ſua, & uirium ſuarum imbecillitate cognita, diuinum auxilium implorat, remiſſionem peccatorum, & gratiam, ſeu charitatem poſtulat, utq; ſibi perſeuerantia donetur quotidianis orationibus petit. Sed conuenticula ſuperbo quodámodo præſumptuoſiſſima, nimium temere abutentia diuina bonitate, ac miſericordia, quaſi euidenti certitudine conſpicuum habeat unuſquisq; hæreticus gratiam Dei *proculdubio ſibi ineſſe, perfractam, efferatamq; habent conſcientiam, prophanant ſacra, uastant* Eccleſias, *abutuntur ſacramentis, & ſacramétalibus, dogmata fidei polluunt, derident* Eccleſiaſticas *ordinationes, & cerimonias, turpiter loquuntur de rebus* Fidei, & Eccleſiæ, *damnata in generalibus* Concilijs *innouant, nullam prorſus habent rationem ſcandali, ſed potius in contumeliam, & irriſionem in omnibus etiam atq; etiam ſtudent nouitati. nouam miſſam, nouum baptiſmum, noua ſacramenta, nouos articulos, nouum catechiſmum, nouum cantum, nouos ritus, noua omnia fingunt, & contra deniq; omnia uolunt, et docent, ac ſemper habuit per ſuaſum, tenuit, & prædicauit* Eccleſia *catholica. hos graphicè ſuis coloribus depingit in poſteriore ad* Timotheum *epiſtola* Paulus *tertio capite.* Octauum

ſignum

ſignum eſt uerus numerus, & efficacia ſacramento-rum. Eccleſia numero ſeptem habet uera ſacramēta, baptiſmum, confirmationem, euchariſtiam, pœnitentiam, ordinem, matrimonium, extremam unctionem: & horum omnium talem, ac tantam uirtutem eſſe credit, ut doceat ea ſuſcipientibus gratiam conferre ſine dubio ex opere operato. conuenticula ſeptena-rium numerum inficiantur: alij quidem ex recentio-ribus hæreticis duntaxat aiunt eſſe tria ſacramenta, baptiſmum, Euchariſtiam, & pœnitentiam: alij etiā negant eſſe pœnitentiam ſacramentum: alij baptiſ-mum iterant, ac renouant: alij de Euchariſtia dubi-tant, & diuerſiſſime loquūtur: alij miſſam inuertūt: alij uerò tanq̄ rem impiam, & prophanam execran-tur, et delent: alij publicam quidem miſſam reliquam faciunt, ſed eam tamen arbitratu ſuo conficiunt, & priuatam omnino quaſi nephariam abolendam eſſe arbitrantur. Omnes uerò communi conſenſu ne-gant uim operis operati ſacramentorum Eccleſiæ. Nonum ſignum eſt fides operoſa. Membra enim Ec-cleſiæ non ſolum credunt, ſed etiā propenſione chari-tatis operantur, & operibus illis cumulatiorem gra-tiam, & beatam uitam promerentur. ac ſunt etiam in Eccleſia, qui opera faciunt ſupererogationis: &

quicunq; iuſti apud Deum ſunt in Eccleſia id acceptum minimè referunt ſterili, & mortuæ fidei, ſed operoſæ, ac uiuenti per charitatem: ut non tantùm imputatiuè per iuſtitiam, et gratiam, quæ ſit in Chriſto Ieſu, at re uera per iuſtitiam, & gratiam, quæ in ipſis fidelibus hæreat ſint iuſti. Ac huiuſmodi fides ab optimo maximo Deo confirmata eſt piorum, & credentium plurimorum compluribus miraculis. conuenticula efferunt laudibus ſolam fidem, eiq; ſoli acceptam referunt iuſtificationem: in Chriſtianis agnoſcunt nullam gratiam, & iuſtitiam, ſed opinantur homines fieri ſolũ iuſtos imputatiuè: quippe quia Deus tunc illis gratiam, & iuſtitiam, quæ in ſolo Chriſto ineſt imputat: hoc eſt illos quanq; iuſti re uera non ſunt, imò in omni bono etiam opere mortaliter peccant, tamen illos habet perinde, ac ſi iuſti re uera eſſent: cum fide ſola perſuaſum habent, Chriſtum Ieſum traditum eſſe propter delicta noſtra, & reſurexiſſe propter iuſtificationem noſtram: cũq; ſola fide apprehendunt merita Chriſti, & nulla credunt eſſe in nobis digna merita. huius autem Fidei nullum habent authorem, qui aut in uita, aut poſt mortem effecerit ullum miraculum: non Arrium, Manicheum, non Lutherum, non alium quemlibet.

Quare Paulus admonet Philippenſes, ut uitent huiuſmodi canes, ac ſciſſores, & malos operarios fugiant. Decimum ſignum eſt uerbum Dei: Nam, ut ante dixi, propterea eccleſia uerbum Dei habet, quia pari pietatis affectu recipit ſcripturas unà cum ſpiritu, ac uero ſenſu ſcripturarum, & ſanctas, uniuerſalesq; traditiones. Conuenticula uerò ideo carent uerbo Dei, quia tametſi canonicas teneãt ſcripturas, quarum aliquas etiam temere abijciunt, nec tamen ſenſum habent ſcripturarum, nec traditiones Eccleſiaſticas, in quibus duobus tantùm quæri, & inueniri debet uerbum Dei. Multa poſſem alia ſigna proponere, quibus facile diſcerneret unuſquisq; ueram, & catholicam Eccleſiam à conuenticulis hæreticorum. ſed his contenti erimus: alij alia colligent, omnesq; dabimus operam, ut quoad fieri poteſt, de Eccleſia Catholica benemereamur.

QVID SI ADVERSARII EF*flagitarent, ut quæ hactenus in Tridentino Concilio definita, et decreta fuerũt, à Patribus denuo pertractentur?*

SI certa eſſet aliqua ſpes fore, ut aduerſarij noſtri, qui ſe perfidia, & obſtinatione ſua diremerunt à fidelium unitate, ad gremium ſanctæ matris Eccleſiæ, quæ illorum ſalutem uehementer expetit, candido, et ſincero animo reuerterentur, ac iſto modo repararetur, & reſarciretur unitas Eccleſiæ, quando tractarentur de integro quæcunq; Tridentinum Concilium hactenus declarauit, & definiuit, nihil mea quidem ſententia præiudicij Patribus illis fieret, neq; derogaretur aliqua in parte diuino honori, neq; omnino Spiritui ſancto eadem omnia denuo pertractando: tum quia nullum eſt periculum, ne fortè probentur, & confirmentur hæreſes, generale quidem Conciliũ errare nequit uſpiam, neq; enim illa denuo tractarentur, niſi ut catholici doctores aduerſariorum diluerent quæſtiones, & argumentationes, ſiquas

proferre in medium illis placeret, aut ſublatis æquiuocationibus, & amphibologijs, & catholico ſenſu probè explicato, & declarato, eorum animi cognitione ueritatis colluſtrarentur: Tum quia nondum, quod ſciam, confirmata ſunt acta huius concilij à Papa Vicario Domini, & Dei noſtri, ſine cuius nimirum confirmatione haudquaq; ſunt adeo rata, firmaq; ſacra generalium Conciliorum acta de moribus, ut non queant reſcindi, aut immutari aliquo modo, ſi præſertim illud grauis neceſſitas aliquando poſtulet:

PROPOSITARVM QVAtuor uiarum collatio.

EXPOSVI *quantum par erat propoſitas quatuor uias, quibus agi poſſit in Concilio cum aduerſarijs: nunc ut melius percipiantur, & facilius in memoria teneantur, & habeantur in promptu, earum collationem breuiter inſtituam.* Prima *uia, ut ante dixi, ad generale Concilium ſpectare non uidetur, ſed magis ad ſedem Apoſtolicam immediatè, adeoq; ad Romanum Pontificem, à quo perti-*

naces debent condemnari, & puniri. Deinde altera uia ſingularem poteſt utilitatem afferre Catholicis hominibus, at nullam ipſis aduerſarijs propter eorum pertinaciam, & obſtinationem. neq; poteſt ualere ad reſarciendã Eccleſiæ unitatem: cum enim hæretici nolint expoſitionibus, & definitionibus Patrum aſſentiri, nunq; redibunt hac uia in gratiam cũ Eccleſia Catholica, ſemperq; ab ea diuiſi permanebunt. Ac certè ſecunda hæc uia terenda eſt à Patribus in Concilio propter aduerſariorum pertinaciam, & obſtinationem. Tertia porrò uia, & ſimiliter quarta ſatis, ſuperq; proderunt, cum ad purganda, & declaranda omnia dogmata fidei, & Chriſtianæ religionis, tum ad concordiam, pacem, & unitatem uniuerſalis Eccleſiæ reconciliandam. Sed tertia quidem futura eſt multò placidior, & quietior: nullum enim tumultum excitabit, neq; prouocabit quempiã ad iram, et excandeſcentiã. At quarta ſanè aliquãdo erit turbulẽtior ob irritatã animorũ diſſenſionem, & pugnantes eorundem opiniones, & uoluntates: Attamen facilior ad componendas lites, & tutior ad reparandam, & confirmandam ſciſſam unitatem erit, Si modò afferent aduerſarij quæſtiones, & argumentationes ſuas, quibus putant

extrudere nos de antiqua, & iuridica poſſeſſione ueritatis, non item contra eos diſputandi cauſa nos argumentabimur. Quamuis enim non ita facile ſit in omnibus articulis, etiam ſi diuerſi, & multiplices eorum ſenſu aperiantur, ac tollantur æquiuocationes, amphybologiæ, unitatem reparare, atq; aduerſarios Eccleſiæ reconciliare, atq; reducere in gratiam, non tamen erit difficile uiris doctis, & multũ, diúq; uerſatis in ſacræ Theologiæ ſtudijs argumenta, & quæſtiones diluere aduerſariorum, et illis eiſdem, quantùm neceſſitas Chriſtianæ ueritatis exegerit ſatisfacere.

DE COMPONENDIS, ET euulgandis, & confirmandis Canonibus, & decretis, & definitionibus in Concilio Oecumenico.

SI aduerſarij Catholicis Patrum ſolutionibus, & ſatisfactionibus conquieuerint ſine dubio reparata erit Eccleſiæ unitas, ob quam cauſam in primis conuocatum eſt Concilium Oecumenicum: ſin autem perſeuerauerint in pertinacia, & animi obſtinatione, propterea non deſiſtent Patres diligenter curare, ut Chriſtiana doctrina, quoad fieri poteſt, rectiſſimè declaretur exploſis diro anathemate impijs hæreticorum abſurditatibus, & limatiſſimo quidem iudicio componantur ſacri canones, & decreta, quibus Religio Chriſtiana floreat ubiq; piarum, & fidelium nationum. Talia uerò eſſe conueniet quæcũque in generali Concilio ad uniuerſalis Eccleſiæ utilitatem explicabuntur, & definientur, ut non ſolum à doctis, uerùm etiam ab indoctis facilè capiantur in uniuerſa Eccleſia: Quod probè fiet, ſi Patres operam dabunt, ut nullæ in definitionibus, decretis, &

canonibus æquiuocationes, & amphybologiæ, nullæq́; prorſus inexplicatæ multiplicitates, aut uocum, aut ſententiarum derelinquantur: ac proinde illa præſtantibus, & clariſſimis Theologis tradiderint, ut ab eis adhibita omni cura examinentur, emẽdentur, limentur, & poliantur. Deinde cum à Patribus in conclaui, & ſecretiori conſenſu, et cætu ſuo fuerint declarata, & definita, conuenientiq́; ſubſcriptione ab omnibus fulta quemadmodum eorum intereſt (Solent enim aliter ſubſcribere qui delibaratiuam, & definitiuã habent poteſtatẽ: aliter qui ſolũ conſultiuã, et aliter qui tantũ præſidẽt in Cõcilio tãq́; ipſius coadiutores, et defenſores) tũ illa obſeruatis quidẽ ſacris, et cõuenientibus ceremonijs euulgabunt in publicis ſeſſionibus. Quæ certè omnia cũ abſolutiſſimè perfecta fuerint, tũ poteſtate maximi Põtificis, qua fuit cõuocatum, et celebratum Concilium, confirmabuntur. nec enim ſine tali confirmatione ullam obligandi uim haberent. Damaſus enim Papa in Calce illius epiſtolæ, quam ad tria ſanè Aphricanæ prouinciæ Cõcilia ſcripſit, ait hoc modo: definire eccleſiaſticas ſummas querelas cauſarum, uel damnare Epiſcopos abſq́; huius ſanctæ ſedis authoritate minime licet, quam omnes appellare, ſi neceſſe fuerit, & eius ful-

ciri auxilio oportet. Nam, ut noſtis, ſynodum ſine eius authoritate fieri non eſt catholicum: nec ulla concilia rata leguntur, quæ non ſunt fulta Apoſtolica authoritate. Deinde Conciliũ diſſoluetur, fietq́; omnibus Patribus poteſtas abeundi, & redeundi fœliciter ad ſuas Eccleſias cum ſacris canonibus, & decretis, atq; adeo cum declaratis catholicis, et Chriſtianis dogmatibus, ut ea populos ſuos doceant, & gregem Chriſti, quem paſcendum, & regendum acceperunt, ſanctionibus, & dogmatibus illis tanq́; ſalutari pabulo paſcant, & regant, ſitq́; in toto orbe terrarum unum ouile, & unus paſtor. Interim autem rogabimus, ut unitas Eccleſiæ catholicæ reſarciatur, & ſub uno Romano Pontifice integra, & inuiolata perpetuò conſeruetur, dum ueniat Dominus, & Deus noſter ad iudicandos omnes homines uiuos, & mortuos.

QVID AGENDVM, SI VOcati aduerſarij uenire ad Concilium recuſauerint.

NONNVLLI præſtantiſſimi, et clariſſimi uiri quærũt à nobis, quid Patres agere debeãt, ſi fortè aduerſarij noſtri, cum legitimè uocati fuerint ad Concilium, eò proficiſci animo contumaci, et obſtinato recuſauerint. toto (inquam) pectore in illud ſtudium incumbendum eſt, dandaq; omnino eſt opera, ut durum, & pertinaciſſimum illud ſuum propoſitum mutent, ceruicemq; indomitam flectant. Id quod procurabit maximè omnium P A P A *quauis ratione, uel quidem authoritate ſua, uel cohortationibus, uel precibus, uel conſilijs, Per Imperatorem, per Reges, per cæteros Chriſtianos principes, quandoquidem illi gratia, & fauore optimi maximi Dei pace amabili perfruuntur. Dabit illis publicam fidem: ad congreſſum, & diſputationem, qualem ante dixi fore utilẽ, & ſalutarem, admittet: nihil non faciet, quo illos pelliciat ad Concilium, quòue illos & lucretur, & ad gremium unitatemq; ipſius Eccleſiæ amanter ſu-*

ſcipiat, ac patrio animo complectatur. Siquidem uenerint, magna ſpes eſt fore, ut aliqua uia ex his, quas iudicaui, & auxilio Spiritus ſancti unitas eccleſiæ reſarciatur, & integerrimè reparetur. ſin minus uenerint, expurgabitur quidem, & declarabitur catholica doctrina in Concilio *à* Patribus, *& piorũ, catholicorumq́; hominum utilitati conſuletur, ut ante dixi, quemadmodum hactenus peractum eſt in* Tridentino Concilio *annis iam compluribus.* Eccleſiæ *uerò iam deſiderata unitas reintegrari non poterit: quia multi populi, & multæ prouinciæ ab* Eccleſia Romana, *& catholica reciſæ in odio, & ira* Dei *permanebunt, ac magis, magisq́; indies properabunt ad interitũ, & omnino erunt inexcuſabiles. Cum autem* Romanus Pontifex *per generale* Concilium, *quod uniuerſam* Eccleſiam *repræſentat, omnem operam, & omne ſtudium adhibuerit, ut omnes generatim* Eccleſiæ *reconcilientur, & omnes ad clementiſſimæ omnium matris* Eccleſiæ Romanæ *ſuauiſſimum gremium confugiant, tum catholicorum* Regum, *&* Principum, *tanq́; inſtrumentorum, & miniſtrorum* Eccleſiæ *uniuerſalis erunt partes facere omnibus uiribus ſuis, ut ſacris* Oecumenici Concilij *canonibus, & decretis in omnibus locis obtemperetur, extinguã*

tur hæreſes, honeſtè uiuatur, Catholica Eccleſia *di-latetur,* Chriſtiana Religio *in omnibus fidelibus prouincijs propagetur.* Cum *enim, ut* Paulus *ait, magiſtratus miniſter* Dei *ſit, portetq; gladium non ſine cauſa, & uindex in iram ſit ei, qui male agit, hæreticus autem malus ſit, non modò priuatim ſibi, uerùm alijs etiam, ſeducendo, quatenus fieri poteſt, etiam, ut* Chriſtus *ait, electos: propterea eſt auferendus, tollendusq; de medio ui, & poteſtate magiſtratuum.* Quamuis *enim* Eccleſia *uarijs modis, temporibus diuerſis, operam dederit, ut hæretici ſtirpitus eradicarentur: primùm quidem ſpirituali gladio, nimirum excommunicatione, & omnis dignitatis, & honorifici gradus, & legitimorum actuum priuatione:* Deinde *certæ cuiuſdam pecuniæ mulcta: præterea bonorum omnium amiſſione, mox carceribus, inſuper exilio, tum pœnis, quas forum ſeculare duceret infligendas, ac tamen citra ultimum, & capitale ſupplicium. nam* Conſtantinus Imperator Arrium *cum illius aſſeclis damnauit in exilium, quia* Niceno Concilio *aſſentiri noluerunt.* Et Theodoſius Imperator *puniuit hæreticos* Manicheos *omnium bonorũ poſſeſſione ablata, & omni ſucceſſione priuauit, admiſitq;, ut etiam poſt mortem fieret inquiſitio.* Et

Valentinus Imperator decreuit, ut in ſolo Romano hæretici nullam habitandi haberent facultatem: ſtatuit quoq;, ut libri hæreticorum diligẽti ſtudio quærerentur, & publicè comburerentur, & Apoſtatharũ bona fiſco applicarentur. Tamen cum Pontifices, et Imperatores his modis nihil ſe proficere intelligerent, quia hæretici pro nihilo habent cenſuras Eccleſiaſticas, amiſſionem rerum ſuarum floccipẽdunt, exilium non metuunt, quandoquidem literis, & ſparſis clam ſuis pernicioſis libellis hæreſes facilè diſſeminant, neq; carceres timent, quippé cum illorum cuſtodes crebrò ſoleant corrumpere, Idcirco tandem ſanxerunt, ut relapſi hæretici, & ſuper hoc quidem cõuicti ſine omni audientia traderentur ſeculari poteſtati. Et Valentinianus, & Martianus Imperatores mandarunt, ut ultimo ſupplicio de medio tollerẽtur. id poſtremò latere debet neminem, quamuis cognitio hæreſum ad Eccleſiaſticum, et ſpirituale forum pertinet, tamen executionem infligendæ pœnæ ſpectare ad iudicem ſecularem. Quadere multi doctiſſimi uiri egregia, & præclara uolumina ædiderunt.

F I N I S.

TABVLA EORVM QVAE in hoc opuſculo continentur.

DE tractandis in Concilio Oecumenico et qualiter, & in quem finem conueniat Patres ea diſſerere.

Quibus præcipuis de cauſis generale Concilium ſit neceſſarium. fol. 1

Vtra in Concilio ſit magis neceſſaria, tractatione de purganda doctrina, an de reformando Clero, & populo. f. 2

Ex quibus perſonis conſtare debeat Concilium, ut legitimè diſſerat, et definiat quæcunq; ſint neceſſaria. f. 3

Poteſtatem oportere ineſſe, & qualem in Patribus Concilij, ut liceat eis iudicare de doctrina, & moribus, et definire, & cõſtituere quippiam f. 7

Quotuplici uia poſſit concilium procedere contra Eccleſiæ Catholicæ aduerſarios. f. 9

Primam uiam non ideo neceſſariam non eſſe, quia Tridentinum Cõcilium omnes huius ætatis hæreticos, & omnes eorum impietates damnauerit, ut nihil damnandum ſuperſit; ſed ob aliam potius rationem. f. 10

R

Quomodo ſecunda uia, qua Patres in Concilio Tridentino uſi fuerunt ſit utilis, & quomodo non utilis. f. 11

Generale concilium debere in illud ſtudium ante omnia incumbere, ut unitas Eccleſiæ reparetur, & perpetuò Conſeruetur. f. 13

Duo requiri ad reparandam, & conſeruandam unitatem Eccleſiæ. f. 13

Quibus excitentur omnes homines ad unitatem Eccleſiæ. f. 15

Quæ potiſſimum in Concilio ſint à Patribus conſideranda, ut facilius reparetur, & diutius conſeruetur unitas Eccleſiæ. f. 16

Ad reuocandam, & tuendam Eccleſiæ unitatem declarandum eſſe: in Concilio, quomodo diuerſi hominum ſtatus, & conditiones maneant ſub unitatæ fidei, & Eccleſiæ. f. 18

Tertiam uiam eſſe omnino profuturam, ſi modo charitas, doctrina, prudentia, & ſimplicitas in concilij Patribus inſint. f. 21

Quid ſit cauſæ, cur hæc tertia uia toties tenta non profuerit. f. 22

De quarta uia, quæ diſputationis uia eſt. f. 23

Eorum opinio, qui arbitrantur non diſputandum eſſe

cum hæreticis. f. 23
Eorum opinio, qui putant eſſe admodum utile diſputare cum hæreticis. f. 25
Quomodò quarta uia ſit ineunda, ut omnino afferat utilitatem. f. 26
Omnem in rebus fidei tractationem, et definitionem, quæ fiet à Patribus in Concilio fundandam eſſe in uerbo Dei. f. 29
Modum, quo in docendo utuntur aduerſarij, facilem eſſe ad decipiendum uulgus. f. 30
Falſum illud eſſe, quod aiunt aduerſarij noſtri de uerbo Dei, & quæ de illo, inter nos, & ipſos differentia ſit. f. 31
Eſſe, atq; haberi etiã ſine ſcripturis uerbũ Dei. 32
Hæreticos habere ſcripturas, at non ſenſum ſcripturarum, & ipſum teneri ab Eccleſia Romana, & ab eadem alijs Communicari. f. 34
Quot modis Confirmari poſſint Chriſtiana dogmata. f. 39
Quid Auguſtinus in diuerſis libris de traditionibus, & moribus, aut conſuetudinibus, quarum uſus eſt in Eccleſia catholica, ſcripſerit. f. 43
Ad Eccleſiam catholicam, ſiue ad generale concilium ſpectare iudicium de componendis, definiendis, &

declarandis ambiguis articulis fidei. f. 45
Aliquot regulæ, ac notæ, quas Patres in dijudicando habere ante oculos operæprecium ſit. f. 48
Quid ſi aduerſarij efflagitarent, ut quæ hactenus in Tridentino Concilio definita, & decreta fuerunt, à Patribus denuo pertractentur? f. 54
Propoſitarum quatuor uiarum collatio. f. 55
De componendis, & euulgãdis, & confirmandis Canonibus, & decretis, & definitionibus in Concilio Oecumenico. f. 56
Quid agendum, ſi uocati aduerſarij uenire ad Concilium recuſauerint. f. 58

fol. 1. pagi. 1. pro hyerarchico ſcribe hierarchico. f. 2 p. 1. pro reliqus. ſ. reliquus & p. 2. pro inprimitur imprimitur, & pro phyloſophi philoſophi, fog. 5. p 2. pro. Quis ſ. qui. f. 6. p. 2. pro noſtros. ſ. ueſtros. item pro quod non ſ. quod uero, & pro defenderet defenderetur, & pro pontifici Pontificis. f. 7. p. 1. pro in eſſe. ſ. ineſſe. & p. 2. pro Pantifice Pontifice, & pro Dauium clauium, & . pro ſacrementalis, ſacramẽtalis & pro ſolus ſolius. f. 8. p. 2. pro quædam quædam f. 9. p 1. pro miſteria ſ. myſteria, & pro hyſtorys hiſtoricis, & pro abſolutæ abſolute. f. 11. p. 1. pro cathalogum, catalogum. f. 12 p. 1. pro in dictis indictis f. 13. p. 2. pro edultera, adulteræ f. 14. p. 1. pro cathechiſmum, catechiſmum, & p. 2. pro fouentes fauentes. f. 17. p. 1. pro laycis laicis, & alibi etiam, & pro quæunt queunt. f. 17. p 2. et 18. p. 1. pro cerimonias. ſ. ceremonias, & pro exercentur execrentur. f. 19. p. 2. pro neminem, minime. f. 20. p. 1. pro ſuper erogationis. ſupererogationis, & p. 2. pro horthodoxis. ſ. orthodoxis. f. 21. p. 1. pro eccleſiam. ſ. eccleſia & p. 2. pro amphybologiam; amphibologiam, & pro Ipochriſeos, Hypochriſeos. f. 22. p. 1. pro tenta ſ. tentata. f. 23. p. 2. Timothceæ Timothee. f. 24. p. 1. pro immedicabile immedicabilis, & pro policarpum polycarpũ, f. 30. p. 2. pro abiſſum ſ. abyſſum f. 32. p. 1. pro ethimologiam etymologiam f. 33. p. 1. pro apocalipſim. ſ. apocalypſin f. 34. p. 1. pro myſteria. ſ. miſteria. f. 37. p. 1. pro Thimotheum, Timotheum. f. 52. p. 1. uidetur deeſſe uerbum tenete. f. 56. p. 1. pro amphybologiæ ſcribe amphibologiæ.

Cautum eſt SVMMI PONTIFICIS, *Priuilegio inhibendo omnibus & ſingulis Chriſti Fidelibus tam in Italia, quam extra Italiam exiſtentibus, præſertim Bibliopolis, ſeu Librarijs librorumq; impreſſoribus, & mercatoribus in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ, a qua non niſi ſatisfacto de damno, ac pena quingentorum ducatorum auri appoſita abſolui poſſint, Ne quis opus hoc intra decenium imprimere ſeu imprimi facere nec alibi impreſſum vendere po*[illegible] *on obſtantibus quibuſcunq;.*

R O M AE.

Alexius Laurentianus Almæ Vrbis Studij Bidellus impreſſit. Anno Salutis. M. D. LXI.